

جزوه آموزشی آشنائی با بورس

کاری از گروه آنلایین کارگزاری ستاره جنوب

سوالات رایج بورس به همراه پاسخ به سوالات کاربران آنلاین کارگزاری ستاره جنوب

سهام چیست؟ سهم به معنای بخشی از دارایی های یک شرکت یا کارخانه است. دارنده سهم به همان نسبتی که سهام در اختیار دارد در مالکیت شرکت و یا بنگاه تولیدی شریک است.

خرید سهام چه نفعی دارد؟ وقتی شخصی سهام شرکتی را خریداری کند، سهامدار آن شرکت محسوب می شود و دارای حقوقی در آن شرکت خواهد بود که مهمترین آن دادن رأی برای انتخاب اعضای هیات مدیره به منظور اداره شرکت و دریافت سود سهام و مزایای سالانه و حق خرید سهام جدید در مواقع افزایش سرمایه است. افزون بر این معمولاً خرید سهام از نظر حفظ ارزش سرمایه در جهت عکس **تورم** عمل می کند، یعنی هر چه ارزش پول کمتر می شود، ارزش سهام افزایش می یابد.

سهامداران شرکت های پذیرفته شده در بورس از چه مزایایی استفاده می کنند؟ با توجه به امکاناتی که بورس در اختیار دارد می تواند با اعزام نمایندگان خود به مجامع عمومی شرکت ها و از طریق مؤسسات حسابرسی معتمد بورس از تضییع حقوق سهامداران جزء که از طریق بورس سهامدار شده اند، در شرکت جلوگیری نماید. در ضمن اگر سهامداران احتیاج به پول نقد داشته باشند می توانند سهام خود را از طریق این بازار به سهم تبدیل کنند.

با چه بودجه ای می توان سهام خرید؟ در خرید سهام محدودیتی وجود ندارد و هرکس می تواند از یک سهم تا هر تعدادی که مایل باشد، سهم خریداری نماید. حداقل سرمایه برای ورود به بورس محدودیت خاصی ندارد. البته برای خرید آنلاین سهام حداقل مبلغ سفارش باید ۱۰۰ هزار تومان باشد.

آیا می توان برای فرزندان صغیر یا افراد تحت تکفل سهام خرید؟ بله، در این زمینه هیچ گونه محدودیتی وجود ندارد.

قیمت یک سهم تحت تأثیر چه عواملی است؟ قیمت سهم غالباً تحت تأثیر دو گروه از عوامل است عوامل درونی یعنی وضعیت شرکت هایی که سهام آن ها در بورس مورد معامله قرار می گیرد. عوامل بیرونی که غالباً شرکت ها بر آن کنترلی ندارند، مانند عوامل اقتصادی و سیاسی.

● **آیا سهام تمام شرکت ها در بورس مورد معامله قرار می گیرد؟** خیر، اولاً شرکت ها باید به صورت سهامی عام باشند و دوم این که قیمت آن ها در فهرست نرخ های بورس **اوراق بهادار** درج شده باشد.

خدمات سهام پس از فروش چه خواهد بود؟ سهامداران پس از خرید سهم نیازمند پاره های اطلاعات از جمله تاریخ تشکیل مجامع و چگونگی پرداخت سود سهام می باشند. سهامداران می توانند این گونه اطلاعات را از کارگزار خود و یا از رسانه های گروهی و روابط عمومی بورس کسب کنند.

سهامدار در مجامع عمومی عادی و فوق العاده شرکت ها از چه حقوقی برخوردار است؟ الف) در مجامع عمومی عادی، سهامدار می تواند در زمینه تصویب صورت های مالی سالیانه اظهار نظر و اعلام رأی نماید. ب) در مجامع عمومی فوق العاده، سهامدار می تواند نسبت به چگونگی افزایش سرمایه، مقدار آن و منابع تأمین آن از طریق آورده نقدی، سهام جایزه و تبدیل مطالبات سهامداران اظهار نماید.

سهامداران چگونه سود سهام خود را دریافت می کنند؟ پس از پایان سال مالی و تشکیل مجمع عمومی، طبق قانون تجارت، شرکت ها موظف به پرداخت سود سهم مصوب مجمع ظرف ۸ ماه از تاریخ تصویب هستند حتی در صورتی که صاحب سهم اقدام به فروش سهم بعد از برگزاری مجمع کند، مستحق دریافت سود سهام فروش رفته خواهد بود.

چگونه سهامداران می توانند در افزایش سرمایه شرکت ها مشارکت نمایند؟ سهامدارانی که قبل از تاریخ تشکیل مجمع عمومی فوق العاده اقدام به خرید سهام نمایند، مستحق دریافت سهم ناشی از افزایش سرمایه شرکت خواهند بود. لازم به یادآوری است که مزایایی ناشی از افزایش سرمایه می تواند به صورت دریافت سهام به قیمت اسمی و یا رایگان باشد که این خود در بر گیرنده سود قابل ملاحظه ای برای سهامداران است.

پرسش "ETF چیست؟ لطفاً در این ابزار مالی توضیح دهید؟" پاسخ "ETF":ها از انواع صندوق های سرمایه گذاری هستند که امکان معامله سبدي از سهام یک شاخص و یا سبد انتخابی از یک شاخص را برای سرمایه گذاران فراهم می نمایند. اما برخلاف صندوق های سرمایه گذاری مشترک که "NAV" هر واحد در پایان روز محاسبه و مبنای خرید و فروش قرار می گیرد، "ETF" ها را می توان همانند سهام در طول یک روز معاملاتی معامله کرد "ETF".ها از یک سو همانند صندوق های سرمایه گذاری، بر اساس خالص ارزش دارایی ها قیمت گذاری شده و معادل آن قیمت در روز معامله می شوند و از سوی دیگر همانند صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت امکان دارد به قیمتی متفاوت از خالص ارزش دارایی هایشان معامله شوند و بنابراین ویژگی هر دو نوع صندوق سرمایه گذاری را دارا است. از دیگر مزیت های "ETF" ارزان بودن آنها نسبت به سایر صندوق های سرمایه گذاری می باشد، زیرا سرمایه گذاران خریدار "ETF" از طریق کارگزاران معاملات خود را انجام می دهند و بنابراین هزینه های بازاریابی برای صندوق وجود ندارد. همچنین به استناد مفاد تبصره ۱ ماده ۷ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید در راستای تسهیل اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی "بابت نقل و انتقال واحدهای سرمایه گذاری انواع صندوق های سرمایه گذاری قابل معامله و صدور و ابطال آنها هیچگونه مالیاتی اخذ نمی گردد.

معمولاً مجمع های عمومی شرکت ها که برای بستن سود پایان سال مالی برگزار میشه حدوداً در چه ماه هایی هستش؟ سال مالی اکثر شرکتهای پایان اسفنده و چون شرکت موظف هست که مجمع عادی رو حداکثر ۴ ماه پس از پایان سال مالی برگزار کنه، بنابراین مجامع این شرکت ها در تیر و خرداد برگزار میشه. تاریخ برگزاری مجامع برخی شرکت های دیگه متفاوت مثلاً سال مالی اکثر نمادهای گروه ساختمانی پایان شهریوره و بنابراین مجامع این شرکت ها در آذر یا دی ماه

برگزار میشه. تاریخ برگزار مجمع هر شرکت رو میتونید در سایت tsetmc.com و در صفحه مشخصات نماد، در منوی بالا که نوشته آگهی مجمع مشاهده کنید

اصولا نوسان گیری یعنی چی و چجوری باید انجام بشه؟ آیا ساعت خاصی داره؟ از کجا میشه فهمید سهمی واسه نوسان گیری مناسب هست یا نیست؟ نوسان گیری یعنی کسب سود از نوسانات قیمت سهام در بازه کوتاه مدت نوسان گیرها استراتژی های متفاوتی دارند، بعضی ها روزانه خرید و فروش میکنن، یعنی سهمی رو خریده و در همون روز میفروشن ولی بعضی های دیگه پس از خرید سهم تا زمانی که سهم مثبت هست نگهش میدارن و به محض اولین منفی، سهم رو میفروشن. به نظر میرسه نوسان گیرها معمولا در سهم هایی که موج های نزولی و صعودی در نمودار قیمت بیشتر از سایر سهم ها قابل پیش بینی تر هست فعالیت میکنن. برخی نوسان گیرها هستن که فقط روی یک یا چند سهم انگشت شمار فعال هستن و انقدر در این سهم ها نوسان گیری کردند که روند معاملات اون سهم کاملا دستشون اومده... هرچه بازه زمانی موردنظر شما برای سرمایه گذاری کوتاه تر باشه نیاز به مهارت بیشتری دارید. برای نوسان گیری مهارت و تجربه خیلی بیشتری لازم هست تا اینکه بخوایم سرمایه گذاری با دید بلندمدت داشته باشیم.

میخوام بدونم اگه سهم رو از پردیس بفروشم دیگه مشمول افزایش سرمایه این سهم نمیشم؟ یا مثلا اگه وسپه رو بفروشم سود مجمع این سهم به حسابم نمیداد؟ توضیح میدید لطفا؟ نیازی نیست برای سهم توضیح جداگانه داده بشه. همه سهم ها قانون یکسانی دارند اگر وقتی که مجمع افزایش سرمایه برگزار شد، سهام این شرکت رو در پرتفوی داشته باشید، حق تقدم ها یا سهام جایزه افزایش سرمایه به شما هم تعلق میگیره. در مورد سود هم همینطور، شما اگه زمانی که مجمع سالیانه شرکت برگزار میشه سهامدار شرکت باشید، سود نقدی سهم به شما تعلق میگیره. بنابراین زمان خرید یا فروش سهام ملاک نیست، مهم مالک بودن سهام شرکت در زمان برگزاری مجمع هست.

چند وقت پیش تعدادی حق تقدم خرید سهام از نمادی در پرتفوی خودم منعکس شدومن هم همه آنها رافروختم سوالم این است من که بابت خرید این حق تقدم پولی پرداخت نکرده بودم. الان چی میشود. آیا از سهام اصلیم کسر میکنند؟ حق تقدم ها به رایگان از طرف شرکت به کسانی که در زمان افزایش سرمایه سهامدار شرکت بوده اند تعلق میگیرد. از تعداد سهام اصلی شما کم نخواهد شد.

تفاوت سامانه معاملات بر خط (آنلاین) و معاملات اینترنتی (آفلاین) چیست؟

در معاملات آنلاین مشتری نام کاربری و کلمه عبور معاملات آنلاین را از کارگزاری دریافت می نماید و پس از ورود به سامانه آنلاین، بدون واسطه سفارش های خرید یا فروش سهام خود را به هسته معاملات ارسال می نماید. امکان ویرایش و لغو سفارشات آنلاین به صورت لحظه ای در سامانه آنلاین توسط مشتری امکان پذیر است.

در معاملات اینترنتی مشتری پس از دریافت نام کاربری و کلمه عبور معاملات اینترنتی از کارگزاری، به قسمت خدمات حساب مشتریان اینترنتی در سایت اصلی شرکت مراجعه کرده و با تکمیل فرم‌های درخواست خرید یا فروش اینترنتی، سفارش خود را در سامانه کارگزار ثبت می‌کند.

مدارک مورد نیاز برای افتتاح حساب معاملات آنلاین شرکت کارگزاری ستاره جنوب چیست؟

- اصل شناسنامه
- اصل کارت ملی
- شماره حساب بانکی
- کپی مدرک تحصیلی (حداقل دیپلم)
- تکمیل فرم‌های کارگزاری (احراز هویت، قرارداد آنلاین، قرارداد اینترنتی و ...)

آدرس های سامانه معاملات آنلاین کارگزاری ستاره جنوب چیست؟

بهتر است برای ورود به سامانه آنلاین از طریق هر کدام از لینک‌های موجود از مرورگر گوگل کروم یا فایرفاکس استفاده نمایید.

<https://sjbourse.ir>

(آنلاین) <https://online.sjbourse.com>

(آفلاین) <http://c.sjbourse.com/User/Login>

آیا انجام معاملات آنلاین از طریق تلفن همراه و تبلت امکان پذیر است؟

بله، در حال حاضر از طریق نرم افزار همراه تریدر همراه، نسخه IOS و ANDROID می‌توانید اقدام به معامله آنلاین از طریق تلفن همراه و تبلت نمایید.

معاملات اوراق بهادار بورس تهران در چه ساعاتی انجام می‌گیرد؟

معاملات اوراق بهادار از ساعت ۰۹:۰۰ تا ۱۲:۳۰ روزهای شنبه تا چهارشنبه هر هفته به جزء روزهای تعطیل انجام می‌شود. همچنین ساعت پیش‌گشایش بازار از ۸:۳۰ شروع و تا ساعت ۰۹:۰۰ ادامه می‌یابد که در آن امکان ثبت، ویرایش و حذف سفارشات وجود دارد اما معامله‌ای انجام نمی‌شود.

چه مدت پس از دریافت نام کاربری و کلمه عبور می توان به سامانه آنلاین وارد شد؟

پس از دریافت نام کاربری و کلمه عبور از کارگزاری ستاره جنوب، نام کاربری شما یک روز بعد فعال خواهد شد. در غیر اینصورت با بخش پشتیبانی سیستم (۰۲۱-۶۶۴۶۵۹۷۸ داخلی) ۲۰۶ تماس حاصل نمایید.

اولویت انجام سفارشات در سامانه معاملات چگونه است؟

اول قیمت سفارش، دوم زمان سفارش بر اساس اولویت قیمت، یک سفارش خرید (فروش) اوراق بهادار با بیشترین (کمترین) قیمت در ابتدای صف خرید (فروش) قرار می گیرد و بر اساس اولویت زمان، سفارشی که زودتر وارد سامانه معاملات شود جلوتر از سفارش هم قیمت خود قرار می گیرد. معامله هنگامی انجام می شود که سفارش های خرید و فروش قیمت یکسان داشته باشند

سایت شرکت مدیریت فناوری بورس تهران چیست؟

شما همواره می توانید اطلاعات کامل سهم های خود (قیمت بر حسب ریال)، حجم معامله، ارزش معامله، اطلاعات امور سهام و...) را در لحظه از سایت شرکت مدیریت فناوری بورس تهران، www.tsetmc.com مشاهده نمایید.

چگونه سابقه سفارشات خود در سامانه معاملات آنلاین را مشاهده کنیم؟

پس از ورود به سامانه آنلاین در قسمت سفارشات در صف و معاملات می توانید سفارشات و معاملات روز را مشاهده کنید، اما برای مشاهده کلیه سفارشات ارسالی در تاریخ های مورد نظر در قسمت دفتر سفارشات این امکان برای شما فراهم شده است.

آیا می توان مبلغ حاصل از فروش سهم را در همان روز دریافت کرد؟

خیر. مبلغ مورد نظر ۲ روز کاری پس از فروش سهم با توجه به ثبت درخواست پرداخت وجه از طرف مشتری به حساب ایشان واریز خواهد شد.

آیا ممکن است کسی در اولین دقایق بازار بورس سهامی را بخرد و ساعتی بعد همان را بفروشد؟

بله. با راه اندازی سیستم جدید معاملات امکان فروش سهامی که همان روز خریداری شده وجود دارد.

در معاملات آنلاین چه هنگام پول از حساب مشتری بلوکه می شود؟

در معاملات آنلاین پس از ارسال سفارش خرید، پول از حساب شما در نزد کارگزاری به میزان ارزش سفارش به علاوه کارمزد، بلوکه می‌گردد. در صورت انجام معامله در روز، پول از حساب شما برداشت شده اما در صورت عدم انجام سفارش پس از پایان جلسه معاملاتی پول بلوکه شده مجدداً از حساب شما آزاد خواهد شد.

مشتریان چگونه می‌توانند درخواست پرداخت وجه (دریافت وجه از کارگزاری) را در سامانه آنلاین ثبت نمایند؟

پس از ورود به سامانه آنلاین ابتدا گزینه درخواست پرداخت وجه را کلیک نمایید. میزان وجه قابل برداشت به تاریخ برای شما مشخص شده است. با انتخاب گزینه موردنظر، در آن تاریخ مبلغ درخواستی به حساب شما واریز خواهد شد. لازم به ذکر است حتماً درخواست پرداخت وجه خود را تا ۲ روز کاری بعد از فروش قبل از ساعت ۱۴:۰۰ در سیستم ثبت نمایید.

مشتریان چگونه می‌توانند سقف خرید خود را جهت خرید سهام شارژ نمایند؟ (واریز وجه به حساب کارگزاری)

پس از ورود به سامانه آنلاین خود در سمت راست صفحه می‌توانید گزینه پرداخت الکترونیکی را جهت واریز آنی وجه به حساب کارگزار انتخاب نمایید. (داشتن رمز دوم کارت برای واریز اینترنتی الزامی است).

آیا امکان خرید و فروش واحدهای صندوق ETF و همچنین انواع اوراق مشارکت و اخزا در سیستم معاملاتی آنلاین وجود دارد؟

بله، باید حتماً از طریق لینک بانکی خود اقدام به خرید نمایید.

منظور از لینک کردن حساب چیست؟ برای چه بانک‌هایی امکان لینک کردن توسط کارگزاری وجود دارد؟ مراحل لینک کردن حساب چیست؟

هنگام مراجعه به کارگزاری و احراز هویت از شما شماره حساب دریافت خواهد شد. اگر حساب بانکی شما بانک ملت، سامان باشد، امکان لینک حساب شما در سیستم آنلاین امکان پذیر است.

لینک حساب به این معنی است که به جای پرداخت الکترونیک به حساب کارگزاری به منظور خرید سهام، می‌توانید مستقیماً از حساب بانکی خود اقدام به خرید سهم نمایید!

فعالسازی لینک حساب بانک ملت: در هنگام مراجعه به کارگزاری فرم تقاضای فعالسازی لینک حساب ملت را دریافت کرده و به نزدیک ترین شعبه بانک ملت (نیازی نیست الزاماً شعبه اصلی شما باشد) مراجعه نمایید و پس از دریافت فرم تاییدیه فعالسازی حساب ملت از بانک، آن را به کارگزاری جهت فعالسازی نهایی تحویل دهید.

فعالسازی لینک حساب بانک سامان: در این حالت نیاز به مراجعه حضوری به کارگزاری نیست. شما می توانید با داشتن رمز نت بانک، وارد سامانه نت بانک بانک سامان خود شوید و در قسمت معاملات بازار سرمایه درخواست خود را ثبت نمایید در این حالت پس از ۲۴ ساعت فعالسازی حساب شما انجام خواهد شد.

اگر مشتری از حساب بانکی خود اقدام به خرید سهم یا اوراق نماید، آیا مبلغ حاصل از فروش به حساب بانکی مشتری یا به حساب کارگزاری واریز می شود؟

مبلغ حاصل از فروش به حساب کارگزاری واریز خواهد شد. سپس مشتری با ثبت درخواست پرداخت وجه وجه خود را (۲ روز کاری پس از فروش) دریافت خواهد کرد.

کارگزار ناظر کیست و چه نقشی بر عهده دارد؟

با راه اندازی سامانه جدید معاملات، دارایی سهامداران در هر یک از نمادهای معاملاتی زیر نظر یک کارگزار قرار خواهد گرفت که به آن کارگزار ناظر گفته می شود. هر چند سهامداران می توانند با مراجعه به هر یک از کارگزاران نسبت به خرید سهم اقدام نمایند اما سهامداران دارایی سهم خود را در هر نماد معاملاتی صرفاً از طریق کارگزار ناظر خود در آن نماد معاملاتی می توانند به فروش برسانند. ممکن است دارایی سهامدار در یک نماد معاملاتی زیر نظر یک کارگزار ناظر و در نماد معاملاتی دیگر زیر نظر کارگزار ناظر دیگری باشد.

چرا سهمی را که از طریق آنلاین خریداری کرده ام ممکن است در پرتفوی خود مشاهده نکنم؟

زمانی که کارگزار ناظر سهم شما کارگزاری غیر از ستاره جنوب باشد شما در پرتفوی خود این سهم را نمی توانید ببینید و مسلماً نمی توانید اقدام به فروش سهم نمایید. ممکن است کارگزار ناظر سهم شما کارگزاری ستاره جنوب باشد (تنها سهم را از کارگزاری ستاره جنوب خرید کرده باشید) ولی به دلیل افزایش سرمایه، انتقال بازار و... کارگزار ناظر سهم شما به حالت پیش فرض (سپرده گذاری مرکزی) تغییر یافته باشد که در آن صورت هم باید تغییر کارگزار ناظر دهید.

تغییر کارگزار ناظر در کارگزاری ستاره جنوب چگونه انجام می شود؟

دارایی سهامداران در هر یک از نمادهای معاملاتی زیر نظر کارگزاری است که مشتری برای اولین بار سهم موردنظر را از آن کارگزار خریداری کرده است که به آن کارگزار ناظر گفته می‌شود. سهامداران صرفاً از طریق کارگزار ناظر خود در آن نماد معاملاتی می‌توانند دارایی خود را به فروش برسانند. جهت فروش سهمی که کارگزار ناظر آن کارگزاری ستاره جنوب نیست لازم است کارگزار ناظر آن نماد تغییر داده شود. تغییر کارگزار ناظر از هر یک از دو روش مراجعه حضوری در کارگزاری ستاره جنوب امکان پذیر است:

توجه

۱- تنها در صورتی که آخرین معامله شما بر روی نماد مورد نظر از طریق کارگزاری ستاره جنوب انجام شده باشد (مانده سهم در کارگزاری دیگر صفر باشد) تغییر ناظر شما بدون ارائه برگه سهم امکان پذیر است.
۲- در صورتی که سهام شما از طریق کارگزاری دیگر فریز شده باشد، می‌بایستی هماهنگی با کارگزار مقابل جهت رفع فریز را انجام دهید و پس از آن اقدام به ثبت درخواست تغییر کارگزار ناظر در سامانه آنلاین نمایید.

- حضوری: با همراه داشتن آخرین برگه سهم و اصل کارت ملی و شناسنامه خود به شعب کارگزاری ستاره جنوب مراجعه کرده و فرم "درخواست تغییر ناظر" را تکمیل نمایید. یک روز کاری بعد ناظر سهم تغییر خواهد کرد.

مدارک لازم برای تغییر ناظر چیست؟

اصل مدرک شناسایی معتبر، آخرین برگه سهم مورد نظر مَمهور به مهر شرکت کارگزاری قبلی و یا امور سهام، تکمیل فرم درخواست انتقال ناظر (حقیقی/حقوقی) نزد کارگزاری جدید. لازم بذکر است سهم یک روز کاری بعد از تغییر ناظر قابل معامله خواهد بود.

برگه سهم چیست؟

برگه سهم سند قابل معامله‌ای است که نماینده تعداد سهامی است که صاحب آن در شرکت سهامی دارد و اطلاعات مهمی از قبیل نام شرکت، شماره ثبت، نام و مشخصات دارنده سهام و مبلغ اسمی سهم بر روی آن نوشته شده است.

افزایش سرمایه چیست؟

هرگاه شرکت برای توسعه فعالیت‌های خود به منابع مالی جدید نیاز داشته باشد، با پیشنهاد هیئت مدیره، سهامداران شرکت افزایش سرمایه را در جلسه مجمع عمومی فوق‌العاده مورد بررسی و رأی‌گیری قرار می‌دهند تا سرمایه شرکت به میزان مورد نظر افزایش یابد.

روش‌های افزایش سرمایه چیست؟

شرکت‌ها از سه روش می‌توانند سرمایه خود را افزایش دهند:

الف) از محل سود انباشته و اندوخته طرح و توسعه در قالب سهام جایزه،

ب) از محل آورده نقدی و مطالبات در قالب حق تقدم،

ج) از محل صرف سهام.

در روش اول، شرکت سهام جدید ناشی از افزایش سرمایه را به سهامداران می‌دهد و برای این کار نیازی به پرداخت وجه توسط سهامداران نمی‌باشد.

در روش دوم، شرکت سهام جدید ناشی از افزایش سرمایه را به ازای دریافت ۱۰۰۰ ریال برای هر حق تقدم (به قیمت اسمی سهم) به سهامداران می‌فروشد.

در روش سوم با سلب حق تقدم سهامداران، سهام جدید ناشی از افزایش سرمایه به قیمت بازار مورد پذیره‌نویسی کلیه متقاضیان قرار می‌گیرد.

پذیره‌نویسی چیست؟

عبارت است از فرآیند خرید اوراق بهادار از ناشر و یا نماینده او و پرداخت یا تعهد پرداخت وجه کامل آن طبق قرارداد.

در چه صورت افزایش سرمایه شرکت به سهامداران تعلق می‌گیرد؟

افزایش سرمایه به سهامداری تعلق می‌گیرد که در تاریخ اجرای مصوبه مجمع عمومی فوق‌العاده شرکت مبنی بر افزایش سرمایه، مالک سهام شرکت باشد.

حق تقدم به چه کسانی تعلق می‌گیرد؟ شرایط خرید آن چیست؟

به کسانی که سهام شرکت را در تاریخ مجمع فوق‌العاده در اختیار داشته باشند حق تقدم تعلق می‌گیرد. این افراد

می‌توانند حق تقدم خود را در بورس به سایر سرمایه‌گذاران واگذار نمایند (فروش حق در مهلت پذیرهنویسی یا فروش توسط شرکت). برای خرید حق تقدم در بازار نیاز به شرایط خاصی نیست. تنها باید بتوانید در مهلت مقرر شده برای پذیرهنویسی آن را بفروشید یا اینکه با پرداخت مبلغ اسمی سهام (واریز مبلغ ۱۰۰۰ ریال به حساب شرکت) در افزایش سرمایه و تبدیل حق به سهم شرکت نمایید.

عرضه اولیه چیست؟

عرضه اولیه یا عرضه عمومی اولیه یعنی وقتی سهام یک شرکتی برای اولین بار در بورس می‌آید و ما بتوانیم از طریق بورس سهام آن شرکت را بخریم، این شرکت‌ها احتمالا چند سالی هم فعالیت خوب داشته‌اند و احتمالا سهامشان هم در آن موقع دست یک عده خاصی بوده است ولی تا روز عرضه اولیه سهام این شرکت‌ها هنوز در بورس معامله نشده است.

قیمت پایانی سهام چیست؟

قیمت پایانی سهام قیمتی است که معامله سهم در ابتدای روز بعد، براساس آن قیمت آغاز می‌شود. لزوما قیمت پایانی سهم، با آخرین قیمت سهم برابر نیست. زیرا قیمت سهام شرکت‌ها، در صورتی می‌تواند حداکثر افزایش یا کاهش روزانه را تجربه کند که حجم قابل توجهی از آن سهم در طول ساعت معاملاتی مورد معامله قرار گیرد.

قیمت آخرین معامله چیست؟

قیمت آخرین معامله، قیمتی است که آخرین بار سهام در آن قیمت معامله شده است. به علت اینکه قیمت آخرین معامله در اغلب موارد به میزان زیادی بالا و پایین می‌شود معمولا برای اشاره به قیمت یک سهام، از قیمت پایانی استفاده می‌کنند.

حجم مبنا چیست؟

اگر میزان معاملات بر روی آن سهم از حجم مبنا کمتر باشد، درصد افزایش یا کاهش قیمت سهم نیز کمتر از حداکثر میزان افزایش یا کاهش تعیین شده براساس مقررات خواهد بود. برای مثال، اگرچه ممکن است قیمت آخرین معامله سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس، در یک روز افزایش یا کاهش ۴ درصدی (حداکثر نوسان روزانه، براساس مقررات) را تجربه کند، اما چون حجم معاملات روی آن سهم کمتر از حجم مبنا بوده است، بنابراین قیمت پایانی سهم مثلا با حداکثر ۱ درصد افزایش یا کاهش، ثبت می‌شود.

تفاوت های فرابورس و بورس چیست؟

شرکت فرابورس ایران همچون دو بورس فعال کشور بورس اوراق و بورس کالا با مجوز شورای عالی بورس ایجاد شده و تحت نظارت سازمان بورس اوراق بهادار قرار دارد، با این تفاوت که ورود به بازارهای فرابورس از شرایط و الزامات کمتری برخوردار بوده و شامل بازارهای متنوعی می باشد که این تفاوت ها را به اختصار در زیر تشریح می کنیم.

الف) تفاوت در بازارها:

الف-۱) براساس دستورالعمل پذیرش، عرضه و نقل و انتقال اوراق بهادار در فرابورس ایران، فرابورس دارای پنج بازار (اول، دوم، سوم (عرضه)، ابزارهای نوین مالی و پایه) است. پذیرش شرکت های سهامی عام در بازار اول و بازار دوم و پذیرش سایر اوراق بهادار صرفاً در بازار ابزارهای نوین مالی صورت می پذیرد. بازار سوم جهت عرضه یکجا و پذیره نویسی اوراق بهادار و بازار پایه جهت درج و نقل و انتقال سهام شرکت هایی است که بر اساس الزام بند ب ماده ۹۹ قانون برنامه پنجم توسعه، مشمول ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار بوده و امکان پذیرش در یکی از بازارهای بورس یا فرابورس را ندارند.

الف-۲) شرکت بورس تهران دارای ۲ بازار به شرح زیر می باشد:

۱- بازار اول

۲- بازار دوم

ب) تفاوت در فرآیند پذیرش:

با توجه به تقسیم بندی های انجام شده فوق، مقایسه ای بین شرایط پذیرش سهام در بازارهای بورس و فرابورس برای آشنایی بیشتر ارائه می کنیم: (جدول پایین) بر اساس بند ب ماده ۱ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید سهام شناور آزاد بخشی از سهام شرکت است که دارندگان آن همواره آماده عرضه و فروش آن سهام می باشند و قصد ندارند با حفظ آن قسمت از سهام در مدیریت شرکت مشارکت نمایند.

جدول مقایسه پذیرش سهام بورس و فرابورس

مقایسه شرایط پذیرش سهام در بازارهای بورس و فرابورس					
فرابورس		بورس			
بازار دوم	بازار اول	بازار دوم	تابلوی فرعی بازار اول	تابلوی اصلی بازار اول	
یک میلیارد ریال	ده میلیارد ریال	دویست میلیارد ریال	پانصد میلیارد ریال	یک هزار میلیارد ریال	حداقل سرمایه ثبت شده شرکت
۵ درصد	۱۰ درصد	۱۰ درصد	۱۵ درصد	۲۰ درصد	حداقل سهام شناور
-	۲۰۰	۲۵۰	۷۵۰	۱۰۰۰	حداقل تعداد سهامداران
حداقل ۱ سال از تاسیس آن گذشته باشد	حداقل ۲ سال از زمان بهره‌برداری یا ارائه خدمات گذشته باشد	۲	۳	۳	حداقل سابقه فعالیت مرتبط شرکت در صنعت مربوطه
برنامه عملیاتی مناسبی برای خروج از شمول زیان داشته باشد	نداشته باشد	نداشته باشد	نداشته باشد	نداشته باشد	زیان اثبات‌شده
-	۱۵	۱۵	۲۰	۳۰	نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها
-	۱ دوره منتهی به پذیرش سودآور باشد	۱ دوره منتهی به پذیرش سودآور باشد	۲ دوره منتهی به پذیرش سودآور باشد	۳ دوره منتهی به پذیرش سودآور باشد	سودآوری

حق تقدم استفاده نشده چیست؟

اگر فردی در مهلت تعیین شده پذیرهنویسی حق تقدم مبلغ اسمی به ازای هر حق تقدم که به آن تعلق گرفته است را واریز نکند (افزایش سرمایه از محل آورده) و یا حق تقدم خود را به فروش نرساند، در این حالت اصطلاحاً به این حق تقدم، حق تقدم استفاده نشده گفته می‌شود. در این حالت، شرکت در زمان پذیرهنویسی حق تقدم استفاده نشده آنها را بفروش می‌رساند. سپس کارمزدهای فروش از مبلغ مربوطه کسر و باقیمانده آن را به حساب سهامداران واریز می‌نماید. قیمتی که این حق تقدم‌ها به فروش می‌رسد معمولاً نزدیک به قیمت آخرین روزهای معامله نماد حق تقدم است. اما ممکن است از آن کمتر و یا بیشتر هم باشد. در نهایت این نکته را مد نظر داشته باشید که هر فردی که در زمان برگزاری مجمع شرکت سهامدار باشد، مشمول تصمیمات مجمع از قبیل افزایش سرمایه و ... می‌شود. پس حق تقدم سهام به افرادی تعلق می‌گیرد که در زمان برگزاری مجمع شرکت، سهامدار بوده‌اند.

قیمت اسمی سهم چیست؟

مبلغی است که هنگام چاپ و انتشار برگه سهام توسط شرکت بر روی آن نوشته می‌شود. این رقم مطابق ماده ۲۹ قانون تجارت نباید از ۱۰,۰۰۰ ریال بیشتر باشد اما به طور معمول در اغلب شرکت‌های پذیرفته شده در بورس این مبلغ ۱,۰۰۰ ریال است.

عرضه اولیه به روش ثبت سفارش Book building چیست؟

روش ثبت سفارش (Book Building)، روشی است که در حال حاضر در غالب بورس‌های جهانی از سوی شرکت‌ها جهت عرضه اولیه مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این روش با انتشار اطلاعیه‌ای، دامنه قیمتی و سهمیه اختصاصی هر کد مشخص می‌شود. دوره ثبت سفارش، حداکثر یک روز کاری بوده و ساعت شروع و پایان آن توسط فرابورس تعیین و اعلام می‌شود. سرمایه‌گذاران می‌توانند سفارش خود را مطابق با شرایط اعلام شده توسط ناظر در روز عرضه اولیه از طریق سامانه معاملات آنلاین یا از طریق ثبت سفارش اینترنتی ارسال کنند. کلیه سفارشات باید دارای قیمت باشند. تعداد سهام اختصاصی به هر کد حداکثر تا سقف اعلام شده صورت خواهد پذیرفت و بنابراین کل سفارش ارسالی از سوی سرمایه‌گذار از طریق دو روش آنلاین و اینترنتی نباید بیش از سقف تعیین شده در اطلاعیه گردد. کارگزاران سفارش‌های دریافتی از مشتریان را براساس اولویت زمانی وارد سامانه معاملات می‌کنند. در پایان معاملات، اطلاعات حجم و قیمت سفارش‌های ثبت شده در اختیار مدیر عرضه قرار می‌گیرد.

مدیر عرضه، کارگزار یا شرکت تامین سرمایه‌ای است که مدیریت عرضه اولیه سهام را به عهده می‌گیرد. علاوه بر این در این روش، تعهد خرید نیز وجود دارد و یک یا چند نهاد مالی است که طبق قرارداد به صورت تضامینی به همراه مدیر عرضه، مسئولیت تعهد خرید سهام را بر عهده می‌گیرند. سقف تعهد خرید حداکثر ۵۰ درصد سهام قابل عرضه است. در پایان دوره ثبت سفارش، عرضه سهام با یک قیمت انجام می‌شود. اگر حجم سفارشات که در سقف قیمتی ثبت شده بیشتر از کل سهام قابل عرضه باشد قیمت عرضه معادل سقف قیمتی و تخصیص سهام براساس رویه تسهیم به نسبت خواهد بود و در صورتی که حجم کل سفارشات که در دامنه قیمتی اعلامی ثبت گردیده، مساوی یا بیشتر از تعداد کل سهام قابل عرضه باشد قیمت عرضه، قیمتی خواهد بود که به واسطه آن، کل سهام قابل عرضه معامله شود. در صورتی که حجم کل سفارشات کمتر از کل سهام قابل عرضه باشد اما پس از اعمال تعهد خرید، کل سهام معامله شود. قیمت عرضه معادل قیمت کف خواهد بود و در صورتی که با اعمال تعهد خرید نیز کل سهام قابل عرضه، معامله نشود، عرضه انجام نمی‌شود.

کارمزد خرید و فروش معاملات در بازار سرمایه به چه میزان است؟

کارمزد خرید و فروش از طریق تمامی سامانه‌ها برای مشتریان یکسان است و فرقی نمی‌کند معاملات خود را به صورت آنلاین، آفلاین و حضوری انجام داده باشید. این نرخ‌ها در بازار سرمایه یکسان و توسط نهاد قانون‌گذار تعیین می‌شود.

اصلی ترین اصطلاحات بورسی

۱- اختصار AUm یا دارایی های که مدیریت شده

اختصار AUm به معنی Asset under managment یا همان دارایی های مدیریتی و کنترلی شرکت است که میتوان به صندوق هایی که مشتریان آن شرکت با توان اجرایی آن شرکت بوجود آورده اند اشاره کرد، که شرکت فوق در حال مدیریت آن است.

و بر همین اساس از درآمد و سود این صندوق ها این مثل شرکت سرمایه گذاری اکسیر کارمزدی دریافت میکنند که این امر جزوی از دارایی های کنترل شده هستند که معیاری برای موفقیت و رتبه شرکت هایی به این شکل محسوب میشود.

۲- معنی خالص دارایی شرکت و ارزش آن یا همان Nav

مفهوم این واژه Net asset value اصولاً همان ارزش تمام موجودی و دارایی های آن شرکت است که املاک و سهام و سپرده بانکی و حتی طلب سود سهام است که به آن nav میگویند که معمولاً بعد کسر بدهی محاسبه میشود. این محاسبات در تحلیل فاندامنتال برای اندازه گیری ارزش ذاتی زیاد بکار می رود.

۳- بازار گاوی bull market در بورس

احتمالاً این واژه را زیاد شنیده اید و در لحظه اول فکر کنید که این از اصطلاحات عامیانه بورس هست، اما این چنین نیست. این واژه توسط جورج سورس یکی از معروف ترین تحلیلگران و معامله گران قرن است که بنیان

گذار شرکت مدیریت سرمایه گذاری سورس هم هست، که اسامی بازار گاوی و خرسی و خوکی بنام این شخص ثبت شده.

طبق نظریه سورس در بازار گاوی نسبت تقاضا از عرضه بیشتر است و خریداران با دید رشد بازار شروع به خرید حجم سهام در هر قیمتی میکنند و از آن طرف هم فروشنده بسیار کم است. در این مواقع سرمایه گذاران اعتماد و خوشبینی نسبت به بازار دارند که تعبیرش رشد اقتصاد و جهش آن هست.

۴- معنی بازار خرسی bear market

در این بازار معمولاً موقعیت و قدرت عرضه بر تقاضا بیشتر است، که باعث کاهش قیمت سهام میشود و برخی خریداران با ایجاد ترس از افت سهام وارد معاملات با کمترین قیمت پیشنهادی میشوند. در این حالت معمولاً برخی از سهامداران مبتدی بدون در نظر گرفتن ارزش سهام وارد فاز فروش و ترک معامله در قیمت های کم شده و همین باعث ایجاد جو روانی میشود که باعث کاهش دسته جمعی بهای سهام و کاهش و نوسانی شدن شاخص کل میشود. از بازار خرسی هم کمی به عنوان بازار خوکی یاد میکنند، چون در آن سفته باز ها بر اساس ایجاد هیجان منفی سهام را مفت از چنگ سهامدار بی خبر از همه جا که وارد فاز ترس و استرس شده در می آورند. توصیه کارگزاری ستاره جنوب به شما عزیزان این است که بدون تحلیل و مشاوره وارد خرید و فروش نشوید.

۵- معنی سهم شناور Free float

این واژه یعنی بخشی از سهام قابل عرضه آن شرکت هست که، سهامدارانش میخواهند آن را عرضه کرده و به فروش برسانند و معمولاً در ترکیب سهامداران که از سایت سازمان بورس قابل مشاهده هستند و اصولاً سهامدار های عمده سهم خود را در کوتاه مدت به ندرت واگذار میکنند چون علاقه به اعمال مدیریت در آن شرکت دارند.

۶- معنی واژه ضریب بتا B

این واژه برای گذشته و داده های تاریخی سهام مورد استفاده هست که در جدول کانسلیم هم پر کاربرد هست، به این صورت تحلیلگر وارد محاسبات و آنالیز گذشته قیمت سهام شده و ریسک سیستماتیک بر بازار را محاسبه میکند.

اگر بتای آن سهم کمتر از ۱ باشد وارد شدن به آن سهم ریسک کمتری دارد ولی اگر بتای سهم بیش از ۱ باشد نسبت ریسک به سرمایه گذاری بالاتر خواهد بود.

۷-معنی آربیتراژ Arbitrage

این واژه در واقع یعنی سود بردن از تفاوت و نوسان قیمتی چند بازار هست که اصولاً در معاملات جهانی و فارکس مورد استفاده قرار میگیرد. به این صورت که معامله گر بطور مثال از اختلاف قیمت طلا یا مس یا فولاد در بورس فلزات لندن lme و بورس ژاپن باعث آربیتراژ آن معامله شود و سود کند.

۸-معنی سود سهم Eps

سود سهام یا eps مقدار سودیست که شرکت به ازای هر سهم خود به سهامداران در مجمع پرداخت میکند. و هر چقدر وین سود بیشتر باشد نشتن دهنده بنیاد خوب آن است.

۹-معنی سیو سود save profit

سیو سود کردن در بازار مالی یعنی رسیدن به سود ذهنی و یا از نظر قوانین تکنیکال و فاندامنتال رسیدن به مقاومتی که رشد قیمت بعد از آن بعید بنظر می رسد. در این حالت معامله گر از طمع دوری کرده و با سود از سهام خارج میشود.

۱۰-معنی حد ضرر در بورس stop loss

این واژه بنام حد ضرر شناخته میشود که یعنی خروج از سهم در مواقع حساس قیمتی در نزدیکی حمایت تکنیکالی که بر اساس نظر خود معامله گر این عدد تعیین میشود ولی اصولاً حمایت نزدیک قیمت ورود مورد محاسبه برای حد ضرر ملاک هست که در صورت تثبیت زیر آن عدد، حد ضرر فعال شده و برای جلوگیری از ضرر بیشتر تریدر از آن معامله خارج شده و صبر میکند که سهام در حمایت های بعدی تثبیت شده و مجدد وارد آن سهام با قیمت پائین تر بشود.

۱۱- تریل کردن در معاملات:

یکی از بهترین تکنیک های حفظ سود، مبحث تریل کردن یا جابجایی حد ضرر است که به خوبی می تواند مرحله به مرحله سود ایجاد شده در بازار را حفظ نماید. به عنوان مثال شما یک سهم را در قیمت ۲۰۲ تومان می خرید و حد ضرر خود را قیمت ۱۹۰ تومان قرار می دهید و مقاومت مازور پیش روی شما قیمت ۲۲۰ تومان است و سهم به عنوان مثال تا قیمت ۲۲۵ تومان رشد می کند، در واقع در این لحظه شما باید از قانون تریل کردن استفاده کنید و حد ضرر خود را از قیمت ۱۹۰ تومان به قیمت حمایتی ۲۲۰ تومان افزایش دهید. زیرا این احتمال وجود دارد که قیمت سهم ریزش کرده و در صورت آمدن زیر ۲۲۰ تومان تا قیمت ۲۰۰ تومان ریزش کند و شما در

واقع در صورت عدم رعایت تریل، ممکن است علاوه بر سود نکردن ضرر هم بکنید که می تواند فشار روحی بالایی برای معامله گر ایجاد کند.

۱۲- گره معاملاتی:

گره معاملاتی وضعیتی است که در آن نماد معاملاتی به رقم برخورداری از صف خرید یا فروش حداقل به میزان یک برابر حجم مبنا برای شرکت های با سرمایه ۳ میلیارد سهم یا بیشتر و دو برابر حجم مبنا برای سایر شرکت ها، به علت عدم تقارن در قیمت های درخواست های خرید و فروش، حداقل به میزان ۱۰ جلسه معاملاتی متوالی مورد معامله قرار نگیرد یا متوسط معاملات روزانه آن در این دوره (به استثنای معاملات در نماد عمده) کمتر از ۵٪ حجم مبنا باشد.

۱۳- حجم مبنا:

حداقل تعداد سهام یک شرکت است که باید در طول روز معامله شود تا قیمت آن سهم بتواند بر اساس سقف دامنه نوسان، افزایش یا کاهش یابد. بنابراین در صورتی که تعداد سهام معامله شده یک شرکت در روز کمتر از حجم مبنا باشد به همان نسبت درصد نوسان قیمت آن سهم نیز کاهش خواهد یافت. در حال حاضر، حجم مبنای شرکت های پذیرفته شده در بورس ۴۰۰/۰ (چهار ده هزارم) است. به عنوان مثال اگر تعداد کل سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس ۲۰۰ میلیون سهم باشد، تنها در صورتی قیمت سهم این شرکت در طول روز می تواند ۵٪ افزایش یا کاهش داشته باشد که حداقل ۸۰ هزار سهم در طول روز مورد داد و ستد قرار گیرد. هدف از تعیین حجم مبنا، اینست که سرمایه گذاران اطمینان داشته باشند نوسانات قیمت سهام، در نتیجه خرید و فروش تعداد مشخص و قابل توجهی سهام صورت گرفته است چراکه در غیر این صورت حتی معامله چند سهم یک شرکت می تواند قیمت سهام این شرکت در بورس را تحت تاثیر قرار داده و منجر به ایجاد قیمت های غیرواقعی و کاذب در بورس شود.

۱۴- ارزش ذاتی سهام:

قیمتی است که عوامل اصلی و موثر در ارزش سهام را در نظر گرفته و آن را از ارزش جاری بازار متمایز می کند، مدیران مالی و تحلیل گران با ارزیابی عوامل بنیادی که بر قیمت حقیقی سهام اثر می گذارد در ارزیابی و تخمین دقیق ارزش حقیقی سهام تلاش می کنند. هدف از تحلیل ذاتی مقایسه آن با قیمت بازار سهم است. عوامل بنیادی موثر بر ارزش سهام عموماً کمتر از قیمت بازار تغییر می کنند و تحلیل گران امیدوارند که تفاوت بین ارزش ذاتی و قیمت بازار را به خصوص در بازاری که کارایی کامل ندارد دریابند. هدف اصلی از این مقایسه تشخیص این است

که آیا در حال حاضر سهام موردنظر اززان (زیر قیمت حقیقی) و یا گران (بالای قیمت حقیقی) در بازار معامله می شود. اگر سهمی ارزان باشد، بازار اثر عوامل بنیادی را که قیمت بالاتری از قیمت بازار را برای سهم موجه می کنند درنیافته است و به محض اینکه برخی از سرمایه گذاران این را تشخیص دهند، خرید این سهم را آغاز می کنند و باعث افزایش قیمت بازار می شوند. بنابراین آن گروه از افراد حقیقی و حقوقی که زودتر اقدام به خرید سهام کرده اند سود می کنند. برای سهمی که ارزش بازار آن گران است وقتی سرمایه گذاران متوجه گرانی قیمت می شوند فروش خود را آغاز کرده و سبب کاهش قیمت بازار سهم می شوند.

۱۵- شکاف (گپ) قیمت:

به ناپیوستگی نمودار قیمت گفته می شود که در اثر جهش ناگهانی قیمت رخ می دهد. گپ در واقع محدوده ای را مشخص می کند که هیچ معامله ای در آن انجام نشده باشد. شکاف قیمت زمانی ایجاد می شود که بین قیمت پایانی روز قبل و قیمت آغازین روز بعد اختلاف وجود داشته باشد. در این حالت شکافی در قیمت به وجود خواهد آمد که در آن هیچ معامله ای انجام نشده است.

انواع گپ عبارتند از:

- ۱- گپ فرار: زمانی است که قیمت از یک سطح حمایتی یا مقاومتی توسط یک گپ عبور کند.
- ۲- گپ خستگی: در پایان یک حرکت بزرگ صعودی یا نزولی تشکیل می شود. گپ در جهت روند شکل می گیرد و پس از آن روند قیمت معکوس می شود.
- ۳- گپ ادامه دهنده: این نوع گپ در طی روند رخ می دهد و موید تداوم روند جاری می باشد. گپ ادامه دهنده می تواند نوعی گپ فرار نیز باشد.
- ۴- گپ معمولی: این گپ ها کاملاً عادی هستند و معمولاً زمانی که بازار در حالت رنج (بدون روند) قرار دارد به وجود می آیند و اندازه بزرگی ندارند و اغلب سریع پر می شوند.

EPS چیست؟

Eps در اصل مخفف کلمه **earning per share** است که در اصطلاح «درآمد هر سهم» می شود. یعنی میزان سودی که به هر سهم تعلق می گیرد. این عدد در پایان سال مالی از تقسیم درآمد شرکت پس از کسر مالیات بر تعداد سهام های شرکت به دست می آید. البته در اول سال مالی هر شرکت باید یک **eps** پیشبینی شدهای را اعلام کند، اما به معنای این نیست که حتماً در پایان سال مالی همان مقدار به دست آمده باشد، به **eps** که در

اول سال مالی اعلام می شود، eps پیشبینی شده می گویند و به eps که پایان سالی اعلام می شود، eps محقق شده می گویند. شرکت های بورسی موظف هستند که eps پیش بینی شده را هر ۳ ماه یکبار با توجه به فعالیت های شرکت اعلام کنند

DPS چیست ؟

Dps مخفف جمله dividend per share است که به معنی میزان سود تقسیمی بین سهامداران است. dps بخشی از eps است. درآمد کل شرکت هیچ گاه تماما بین سهامداران تقسیم نمی شود، بلکه بخشی از آن به عنوان سود انباشته و یا نقدینگی به حساب شرکت وارد می شود. شرکت ها در تقسیم سودهای خود سیاست های متفاوتی دارند، بعضی شرکت ها بیشتر سود خود را بین سهامداران پخش می کنند و بخش کوچکی را وارد جریان نقدینگی شرکت می کنند یا بعضی شرکت ها برعکس عمل می کنند. این بستگی به سیاست های داخلی شرکت و تصمیمی که در مجمع فوق العاده گرفته می شود، دارد. زمان پرداخت این سود از زمان اعلام تا ۸ ماه بعد از آن است.

dps فقط بین سهامدارانی که در زمان تشکیل مجمع فوق العاده سهام شرکت را داشته اند تقسیم می شود، یعنی اگر فردی بعد از تشکیل مجمع سهام شرکت را خریداری کرده باشد به او سودی تعلق نمی گیرد و اگر فردی بعد از تشکیل مجمع سهم خود را فروخته باشد، به او سود تعلق می گیرد.

سود تقسیمی یک شرکت بورسی به چه سهامدارانی تعلق می گیرد؟

سود تقسیمی یک شرکت بورسی به کلیه سهامدارانی که تا پیش از برگزاری مجمع، سهامدار شرکت باشند، تعلق می گیرد. یعنی اگر شما پیش از برگزاری مجمع، حتی ۲ روز قبل، نسبت به خرید سهم یک شرکت اقدام کنید و این شرکت در مجمع خود، تقسیم سود کند، به تعداد سهمی که شما دارید، به شما سود تقسیمی مجمع، تعلق می گیرد.

مثلا اگر شما سهامدار شرکت پارس هستید و در مجمع، به ازای هر سهم، ۲۰۰ ریال تقسیم سود شده است و شما پیش از مجمع، ۱۰ هزار سهم پارس داشتید، به شما ۲ میلیون ریال، سود تعلق می گیرد که بر اساس جدول زمان بندی که هیات مدیره شرکت اعلام می کند، به حساب سهامداران پرداخت می شود.

چگونگی دریافت سود مجامع بورسی ؟

پس از مشخص شدن مبلغ تقسیم سود، اطلاعیه ای توسط ناشر (شرکت بورسی) در سامانه جامع ناشران (کدال) منتشر می شود مبنی بر این که افراد حقیقی یا حقوقی به نسبت تعداد سهم، در فلان روز، نسبت به معرفی شماره

حساب خود به شرکت اقدام، تا در فلان زمان، سود تقسیمی بر حسب تعداد سهامی که قبل از مجمع داشتند، به حساب آنان واریز شود.

چگونه EPS یک شرکت در بورس را بدانیم؟

کافی است به تابلو معاملاتی هر نماد در بازار بورس رفته و زیر بخش مربوط به تعداد سهام و حجم مبنا و سهام شناور، از EPS و P/E بازار مطلع شویم. مثلاً EPS شرکت صنایع کاغذ پارس (چکاپا) در تاریخ ششم اردیبهشت سال نود و هشت، ۵۵۹ ریال بوده است. ای پی اس مثبت به معنی سود شرکت و ای پی اس منفی به معنی شرکت در زیان است.

EPS پیش بینی شده چیست؟

ای پی اس پیش بینی شده یعنی سود هر سهم که شرکت برای سال مالی پیش رو، پیش بینی می کند. ای پی اس پیش بینی شده، یعنی درآمد پیش بینی شده هر سهم. مقدار سودی است که یک شرکت در ابتدای سال مالی خود، پیش بینی می کند و در انتهای همان سال مالی، به شرکت می رسد. قبل از شروع سال مالی، یک شرکت موظف است تا عملکرد مالی خود به بورس را ارائه کند و عملکرد گذشته و سودآوری آینده، مرور شود. این، ای پی اس پیش بینی شده است و هنوز محقق نشده است.

EPS محقق شده

فرق EPS پیش بینی شده با EPS محقق شده، در رخداد سود است. ای پی اس تحقق یافته، عبارت است از سود هر سهم که در دوره مالی گذشته، به هر سهم تعلق گرفته است. ای پی اس محقق شده، یعنی ای پی اسی که یک شرکت توانسته پس از گذشت یک سال مالی، به آن برسد. حسابداران رسمی، پس از پایان سال مالی شرکت،

عملکرد واقعی شرکت را بررسی و بعد از محاسبه درآمد و هزینه، سود خالص را اعلام می‌کنند که EPS تحقق یافته است.

- EPS پیش بینی شده، سودی که شرکت در اول سال مالی، پیش بینی می‌کند
- EPS تحقق یافته، سودی که شرکت در پایان سال مالی، بدست می‌آورد.
- اگر سود شرکت، بیش تر یا کم تر از سود پیش بینی شده باشد، تعدیل EPS گفته می‌شود.

سودی که در مجمع بین سهامداران توزیع می شود، EPS است یا DPS ؟

سود تقسیمی، همان طور که گفتیم، DPS است. اگر بخواهیم DPS را بار دیگر توضیح دهیم، فرمول زیر کفایت می‌کند:

$$DPS = EPS - (\text{انداخته قانونی} + \text{انداخته طرح و توسعه} + \text{سود انباشته})$$

چگونه eps بیش بینی شده شرکت ها را بدانیم؟

برای این کار باید به گزارش‌های حسابرسان مستقل شرکت‌های بورسی درباره پیش‌بینی درآمد هر سال مالی، مراجعه شود. این گزارش‌ها در سامانه کدال (codal.ir) در قالب فایل pdf به صورت رایگان، در دسترس کلیه عموم مردم قرار دارد. یعنی اگر شما، کد بورس هم نداشته باشید، باز به این اطلاعات دسترسی دارید که در جریان دسترسی شفاف و آزاد اطلاعات در سامانه ناشران، منتشر می‌شود.

شماره پلاک	نام شرکت	تاریخ تأسیس	نوع فعالیت	تعداد پرسنل	مجموع سرمایه (میلیارد ریال)
1	شرکت توسعه و عمران تهران	1375/10/30	توسعه و عمران	1500	1500
2	شرکت عمران و توسعه تهران	1375/10/30	عمران و توسعه	1500	1500
3	شرکت عمران و توسعه تهران	1375/10/30	عمران و توسعه	1500	1500
4	شرکت عمران و توسعه تهران	1375/10/30	عمران و توسعه	1500	1500
5	شرکت عمران و توسعه تهران	1375/10/30	عمران و توسعه	1500	1500
6	شرکت عمران و توسعه تهران	1375/10/30	عمران و توسعه	1500	1500

در بالا، گزارش حسابرسی مستقل نسبت به نخستین پیش بینی درآمد هر سهم شرکت سرمایه گذاری امید در سال ۱۳۹۵ را مشاهده می کنید که در بند ۳ به موضوع EPS پیش بینی شده و پیش بینی نشده اشاره کرده است.

نسبت P/E چیست؟

نسبت P/E یا به عبارتی price to earning یکی از پرکاربردترین و مهم ترین شاخص های بررسی و ارزش گذاری سهام می باشد. زیرا ۲ مورد از مهم ترین فاکتور های انتخاب سهام خوب یعنی قیمت و سود را بطور مستقیم بررسی می کند همچنین زمان نیز در این شاخص نقش به سزایی دارد.

عددی که به عنوان P/E مطرح می شود حاصل تقسیم قیمت هر سهم (price) بر درآمد هر سهم (EPS) است. تعاریف مختلف با مفهومی تقریباً یکسان را می توان برای این نسبت ارائه نمود.

تعاریف نسبت: p/e

معمول ترین تعریف این است که عدد ، نسبت P به E بیان گر این است که بازار برای هر واحد سود سهم مورد نظر چند واحد پولی پرداخت می کند یا به عبارت دیگر این عدد نشان دهنده ی این است که چند برابر سود دریافتی باید پول برای خرید پرداخت کنیم. مثلاً اگر P به E برابر ۵ باشد برای یک میلیون سود باید ۵ میلیون سهام خریداری کنیم.

همچنین اگر سود شرکت برای سال های متمادی عدد ثابت باشد با خرید سهام در این قیمت ، عدد نسبت P/E نشان دهنده ی تعداد سال هایی است که طول می کشد سود دریافتی ما به میزان مبلغ خرید ما برسد که به آن نرخ بازگشت سرمایه می گویند.

برای مثال فرض کنید ۲ میلیون تومان از سهمی که P به E در آن ۴ می باشد (با فرض ثابت بودن سود هر سهم) را میخریم. این شرکت ۴ ساله کل پولی را که برای خرید این سهم پرداخت کرده ایم فقط از طریق سود تقسیمی برایمان واریز میکند در حالی که پولی که بابت خرید سهم داده ایم هنوز سرجایش است.

ملی صنایع مس ایران (فملی) - بازار اول (تابلوی اصلی) بورس					
خرید	معامله	فروش	بازه روز	50	
4,232	4,240 192 (4.74%)	4,240	قیمت مجاز	50	
اولین	پایانی	دیروز	بازه هفته	19	
4,030	4,167 119 (2.94%)	4,048	بازه سال	50	
تعداد معاملات	4,036	تعداد سهام			
حجم معاملات	47.878 M	حجم مینا			
ارزش معاملات	199.507 B	سهام شناور			
ارزش بازار	325,026 B	میانگین حجم ماه			
آخرین معامله	12:29:52	FPS	640		
وضعیت	مجاز	P/E	6.51		
تعداد	حجم	خرید	فروش	حجم	تعداد
1	500	4,232	4,240	1,961	2
1	990	4,231	4,242	685,396	8
4	13,444	4,230	4,246	410	1

نسبت P/E بزرگ بهتر است یا کوچک

طبیعتاً اگر بتوانیم با سرمایه کم، سود و پول بیشتری بدست بیاوریم ثروت مند خواهیم شد که در نسبت P/E ، این مفهوم ظاهراً با P/E کوچک تر هم معنی است.

برای مثال نسبت P به E برابر با ۲ یعنی ۵۰٪ سود سالانه و بازگشت سرمایه اصلی طی ۲ سال اما برای مثال نسبت P/E به عدد ۲۰ بطور ظاهری یعنی ۲۰ سال طول می کشد تا به سرمایه خود و ۱۰۰٪ برسید اما چرا شرکت هایی با این چنین نسبت های P/E بزرگ خریدار دارند؟

آیا خریداران از P/E شرکت آگاهی ندارند؟! باید در جواب بگوییم که تحلیل P/E به این سادگی هم نیست بلکه نسبت P/E بزرگ به معنی انتظار بازار از آن سهام است به عبارت دیگر قیمت زیاد سهام با سود نسبی پایین نشان گر این است که تحلیل گران آینده سود سازی و روند این شرکت را بسیار مناسب می بینند.

به همین علت با افزایش قیمت سهام که فعلاً بنظر گران می آید آنرا خریداری می کنند تا در آینده بلند مدت از آن بهره ببرند که همین امر باعث افزایش نسبت P/E می شود.

فرا بورس ایران (فرا بورس) - بازار پایه الف فرا بورس

خرید	معامله	فروش	بازه روز	31	
9,191	9,191 437 (4.99%)		قیمت مجاز	31	
اولین	پایانی	دیروز	بازه هفته	76	
9,191	9,187 433 (4.95%)	8,754	بازه سال	76	
تعداد معاملات	802		تعداد سهام		
حجم معاملات	6.984 M		حجم مینا		
ارزش معاملات	64.158 B		سهام شناور		
ارزش بازار	9,187 B		میانگین حجم ماه		
آخرین معامله	12:29:22		EPS	417	
وضعیت	مجاز		P/E	22.03	
تعداد	حجم	خرید	فروش	حجم	تعداد
83	1,410,978	9,191			
1	1,090	9,190			
1	400	9,100			

برای مثال همان طور که در تصویر بالا مشاهده میکنید با وجود اینکه این نسبت برای سهم فرا بورس ۲۲ می باشد ولی همچنان صف خرید در سهم شکل گرفته و معامله گران زیادی تمایل به خرید سهم دارند.

- **شرکت سهامی عام چیست؟** شرکت سهامی عام شرکتی است که موسسین آن قسمتی از سرمایه ی شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تامین می کنند. به این طریق که موسسین قبلاً بیست درصد سرمایه را خودشان تعهد کرده و لااقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی به نام شرکت در شرف تاسیس در یکی از بانک ها سپرده و سپس اظهارنامه ای به ضمیمه ی طرح اساسنامه ی شرکت و طرح اعلامیه ی پذیره نویسی سهام، به مراجع ثبت شرکت ها تسلیم نمایند. پس از ثبت شرکت سهامی عام، سهام آن در بورس داد و ستد می شود.

مفاهیم بنیادی بورس

مفهوم اول: مفهوم بازار اولیه و ثانویه

بازار اولیه

دارایی هایی که برای اولین بار توسط شرکت ها یا دولت عرضه می شود در این بازار پذیره نویسی می شوند و نماد آن در کشور ما بانک است. تأسیس هر شرکت و یا شروع فعالیت اقتصادی بازار اولیه محسوب می شود.

بازار ثانویه

دارایی هایی که ابتدا در بازار اولیه مورد معامله قرار گرفته است در بازار ثانویه مورد معامله مجدد قرار می گیرد و نماد آن در کشور ما بورس است. همانطور که اشاره شد بازار بورس بازار ثانویه محسوب می شود یعنی آن که در بورس شرکتی تأسیس نمی شود و فقط سهام شرکت های پذیرفته شده مورد معامله قرار می گیرد.

مفهوم دوم: قیمت اسمی

قیمت اسمی همان قیمت اولیه سهم در بازار اولیه است که در بازار بورس تهران برابر ۱۰۰ تومان است. همانطور که از عنوان آن پیداست، این فقط قیمت اسمی سهم است و بدین معناست که شرکت در روز نخست، قیمت هر سهم خود را ۱۰۰ تومان تعیین نموده است و سهامداران روز نخست برای خرید سهام این شرکت مبلغ ۱۰۰ تومان پرداخت نموده اند.

عدد ۱۰۰ تومان مبنای محاسبات زیادی در افزایش سرمایه ها می باشد. معمولاً سرمایه یک شرکت در بازار بورس تهران از ضرب تعداد سهام آن در عدد ۱۰۰ تومان به دست می آید. همچنین برای تعیین تعداد سهام یک شرکت، سرمایه آن را تقسیم بر عدد ۱۰۰ تومان می کنند.

مفهوم سوم: پرتفو (Portfolio) یا پرتفوی

پرتفو عبارتست از سبدی از سهم شرکتهای مختلف که با هدف کاهش ریسک سرمایه گذاری تهیه می شود. کارشناسان اقتصادی حتی در بهترین حالت های تحلیلی خرید تنها یک سهم (اصطلاحاً تک سهم شدن) را توصیه نمی کنند و پیشنهاد خرید چند سهم متنوع را می دهند. این کار برای آن است که ریسک سرمایه گذاری کاهش یابد.

فرض کنید صنعتی با رشد قیمت ارز شکوفا می شود (این صنعت احتمالاً در کار صادرات است) و صنعتی دیگر با رشد قیمت ارز متضرر می شود (مواد اولیه این صنعت وارد می شوند).

حال اگر در سبد ما از هر دوی این صنایع سهام خریداری شود، در حقیقت خود را نسبت به تغییرات قیمت ارز مصون کردیم و تغییرات ناشی از قیمت ارز باعث رشد یکی و کاهش دیگری می شود. به بیان دیگر با تشکیل سبد سهام، ضرر ناشی از کاهش قیمت یک یا چند سهم را با سود حاصل از افزایش قیمت سهم های دیگر پوشش می دهیم.

مفهوم چهارم: کد معاملاتی یا کد بورسی

عبارتست از کدی ثابت که به سهامداران اختصاص داده می شود تا در هنگام خرید و فروش سهام از آن استفاده کنند. این کد متشکل از سه حرف اول نام خانوادگی افراد به همراه یک عدد ثابت است که در معاملات سهام کارکردی مشابه شماره حساب در نقل و انتقالات بانکی را دارد.

مثلاً فردی که نام خانوادگی او میرزایی است ممکن است کدی به صورت میر ۰۶۵۲۱ دریافت کند.

برای خرید و فروش سهام، دریافت کد معاملاتی الزامی است. سازمان بورس این کار را برای سهولت در امر خرید و فروش سهام انجام می دهد. یعنی یک بار مدارک شناسایی شما را می گیرد و به جای آن به شما کدی می دهد که در معاملات همواره با آن کد شناسایی می شوید.

برای دریافت این کد باید به یکی از شرکت های کارگزاری بورس مراجعه کنید. برای یافتن آدرس و مشخصات کارگزاری های فعال می توانید به سایت سازمان بورس به آدرس www.seo.ir مراجعه کنید.

مفهوم پنجم: شرکت کارگزاری (Stock Brokerage Firm)

کارگزاری ها بنگاه های معاملاتی هستند که خرید و فروش سهام از طریق آنها صورت می گیرد. در این خرید و فروش آنها وکیل تام الاختیار فروشنده و خریدار هستند.

به بیان دیگر، کارگزاری ها واسطه بین سهامداران و سازمان بورس محسوب می شوند. همانطور که برای انجام امور مربوط به دارایی های پولی به بانک مراجعه می کنیم، برای انجام امور مربوط به دارایی سهام خود نیاز داریم به یک شرکت کارگزاری مراجعه کنیم.

کارگزاری ها طبق ضوابط سازمان بورس عمل کرده و توسط آزمون با شرایط خاص انتخاب می شوند. برای فعالیت در هر یک از زمینه های بورس [اوراق بهادار](#)، کالا و انرژی، کارگزاران نیاز به اخذ مجوز مربوطه از سازمان بورس را دارند.

کارگزاران علاوه بر خدمات معاملات سهام، خدمات دیگری همچون صندوق سرمایه گذاری، سبدگردانی، مشاوره و آموزش را به سهامداران ارائه می دهند. حدود ۱۰۷ شرکت کارگزاری بورس در ایران فعالیت می کنند که اسامی و اطلاعات تماس آنها را می توان در سایت سازمان بورس به آدرس www.seo.ir یافت.

مفهوم ششم: نماد شرکت های بورسی

عبارتست از کد شرکت ها که برای سهولت شناسایی آنها و دسته بندی شان در بورس مورد استفاده قرار می گیرد. نماد یک شرکت به طور معمول از حرف اول گروه صنعتی آن به علاوه بخشی از نام شرکت تشکیل می شود.

برای مثال سیمان خاش که مربوط به گروه شرکت های سیمانی است با نماد سخاش (س حرف اول سیمان + نام شرکت) شناخته می شود. در ادامه برخی از گروه های مختلف فعال در بورس و نماد شرکتها معرفی شده اند:

گروه واسطه گری های مالی: شرکتهای سرمایه گذاری، شرکتهای چند رشته ای صنعتی و بانکها در این گروه قرار دارند. حرف اختصاری آن «و» است مانند وخارزم (شرکت سرمایه گذاری خوارزمی)، وغدیر (شرکت سرمایه گذاری غدیر)، وبصادر (بانک صادرات) و...

گروه شرکتهای سیمانی: حرف اختصاری آن «س» است. مانند سفارس (سیمان فارس و خوزستان)، ستران (سیمان تهران)، سشرق (سیمان شرق) و...

گروه فلزات: حرف اختصاری آن «ف» است. مانند فاراک (ماشین سازی اراک)، فلوله (لوله و ماشین سازی ایران)، فولاد (فولاد مبارکه اصفهان) و...

گروه شرکتهای قندی: حرف اختصاری آن «ق» است. مانند قپارس (قند پارس)، قزوین (کارخانجات قند قزوین)، قشیر (قند شیروان قوچان و بجنورد) و...

گروه صنایع شیمیایی و نفت: شرکتهای پالایشگاهی و پتروشیمی در این دسته اند. حرف اختصاری آن «ش» است. مانند شاراک (پتروشیمی اراک)، شصفها (پتروشیمی اصفهان)، شاوان (پالایش نفت لاوان) و...

گروه خودرویی: حرف اختصاری آن «خ» است. مانند خودرو (ایران خودرو)، خسایا (سایپا)، خپارس (پارس خودرو) و...

گروه صنایع غذایی به غیر از قند و شکر: حرف اختصاری آن «غ» است. مانند غبشهر (صنعتی بهشهر)، غشان (شیر پاستوریزه پگاه خراسان)، غپینو (پارس مینو) و...

گروه محصولات دارویی: حرف اختصاری آن «د» است. مانند دِلر (داروسازی اکسیر)، دِکیمی (کیمیدارو)، دِجابر (داروسازی جابر ابن حیان) و...

لازم به ذکر است نماد برخی از شرکتهای بورسی از قاعده کلی فوق (حرف اختصاری + نام شرکت) پیروی نمی کند. مثلاً نماد «ذوب» از گروه فلزات که مربوط به شرکت ذوب آهن اصفهان است یا نماد «مداران» از گروه رایانه که مربوط به شرکت داده پردازی ایران است. نماد کلیه شرکتهای فعال در بازار بورس و فرابورس از سایت شرکت فناوری بورس تهران www.tsetmc.com به آدرس قابل مشاهده می باشد.

مفهوم هفتم: سال مالی

عبارتست از یک سال که ابتدای آن شروع فعالیت مالی و انتهای آن پایان فعالیت مالی است و ممکن است بر سال شمسی منطبق باشد.

برای محاسبه سود و زیان یک شرکت یک دوره خاص تعیین می شود که در پایان آن دوره، اعضای هیئت مدیره موظف به گزارش دهی راجع به عملکرد خود در آن دوره و ارائه پیش بینی از عملکرد آتی شرکت هستند. این دوره بر اساس موافقت اکثر سهامداران تعیین می شود.

آنچه در کشور ما و بورس ما مرسوم است قرار دادن یک سال کامل به عنوان سالی مالی است، هر چند در برخی از بورس های جهانی مشاهده می شود که از دوره های مالی کوتاهتر از سال نیز استفاده شده است.

ایام مالی طولانی تر باعث اعمال تعدیلات بیشتر در سودهای اعلامی در ابتدای دوره توسط شرکت ها می شود و در بازارهای کارا تأثیر خاصی بر روند قیمتی ندارد.

مفهوم هشتم: شاخص

اعدادی هستند که نمایانگر وضعیت بازار طی دوره های قبل و جاری می باشند. برای سرمایه گذاری در هر بازار بورسی، ابتدا باید وضعیت آن بررسی شود. برای بررسی وضعیت بازار [شاخص های مختلفی](#) وجود دارند.

شاخص کل

عددی است که بازدهی کل بازار را نشان می دهد و تغییرات مثبت و منفی آن نشان دهنده تغییرات مثبت یا منفی کل بازار است. مثلاً برای محاسبه بازدهی بازار طی ماه گذشته می توان درصد رشد شاخص را از ابتدا تا انتهای ماه در نظر گرفت.

رشد یا نزول شاخص کل، تابع رشد یا نزول قیمت سهام صنایع مختلف است که البته تأثیرگذاری آنها متفاوت است.

شاخص مالی

عبارتست از روند بازدهی شرکت های سرمایه گذاری.

شاخص صنعتی

عبارتست از روند بازدهی شرکت های غیرسرمایه گذاری یعنی شاخص کل منهای شاخص مالی.

شاخص ۵۰ شرکت فعالتر

سازمان بورس هر چند وقت یکبار (معمولاً به صورت فصلی) براساس وضعیت معامله شرکت ها و نقدشوندگی آنها ۵۰ شرکت فعالتر یا برتر را اعلام می کند که این شاخص بازگوکننده روند رشد این شرکت هاست.

شاخص بازده نقدی

عبارتست از بازدهی شرکتهای به جهت بازده سود خالص.

شاخص بازده نقدی و قیمت

عبارتست از بازدهی شرکتها به جهت بازده سود خالص و قیمت.

مفهوم نهم: سود پیش بینی شده (EPS)

عبارتست از سود عایدی شرکت به ازای هر سهم که توسط شرکت پیش بینی می شود.

در ابتدای سال مالی، هر شرکت سود تخمینی خود را براساس نظر هیئت مدیره شرکت تخمین می زند و به سهامداران اعلام می کند. معمولاً این اعلام سود با محافظه کاری صورت می گیرد. سود پیش بینی شده در قیمت سهم تأثیر مستقیم دارد.

برای به دست آوردن EPS باید سود خالص شرکت (پس از کسر مالیات) را بر تعداد سهام شرکت تقسیم نمود. عدد EPS را می توان در صورت سود و زیان شرکتها با عنوان «سود هر سهم پس از کسر مالیات» پیدا کرد.

مفهوم دهم: تعدیل سود

تغییرات سود پیش بینی شده (EPS) شرکتها طی سال مالی را تعدیل می گویند.

پس از آن که سال مالی شروع شد، بسته به روند عملکردی شرکت، هیئت مدیره تخمینی که از مقدار EPS ارائه داده بودند رابه رقمی واقعی نزدیک تر می کنند یا اصطلاحاً آن را تعدیل می کنند.

تعدیل به دو صورت می باشد. تعدیل مثبت که به افزایش EPS منجر می شود و تعدیل منفی که به کاهش EPS می انجامد. تعدیل مثبت و منفی بر روی قیمت معاملاتی سهم نیز تاثیر مثبت و منفی می گذارد.

مفهوم یازدهم: بسته شدن نماد

هر گونه تغییر، اعم از تغییر در اصول اساسی شرکت به مانند تغییر محل، تعدیل EPS، افزایش سرمایه و تعیین اعضای هیئت مدیره و ... تنها در صورتی امکان پذیر است که نماد معاملاتی شرکت بسته شود.

یعنی معاملات سهام شرکت تا زمان تصمیم گیری در خصوص موارد فوق تعطیل خواهد شد و نماد شرکت در تابلوی بورس به وضعیت متوقف در خواهد آمد.

لازم به ذکر است، بعد از تصمیم گیری در خصوص موارد فوق و با اجازه سازمان بورس، سهام شرکت مورد نظر با قیمت جدید وارد تابلو خواهد شد یا اصطلاحاً نماد بازگشایی می شود و در اولین روز باز شدن، سهام از قانون حجم مبنا پیروی نکرده و مانند روزهای دیگر سقف و کف قیمتی مجاز نخواهد داشت.

مفهوم دوازدهم: مجمع سالیانه

مجمع سالیانه، گردهمایی سهامداران و اعضای هیئت مدیره شرکت ها برای ارائه وضعیت عملکرد شرکت و تعیین سود است که مطابق قانون سازمان بورس باید حداکثر چهار ماه بعد از پایان سال مالی شرکت ها تشکیل شود.

در مجمع سالیانه که به آن مجمع عادی هم گفته می شود هیئت مدیره گزارش خود را به سهامداران ارائه می کند و در مورد میزان سود تقسیمی بین سهامداران تصمیم گیری انجام می شود.

مفهوم سیزدهم: سود تقسیمی (DPS)

عبارتست از سود پس از کسر مالیات به ازاء هر سهم که توسط شرکت ها به سهامداران پرداخت می گردد.

معمولاً به علت بلا تکلیف بودن برخی طلب ها و بدهی ها، وجود برخی حسابهای مشکوک در شرکت یا وجود برنامه های توسعه ای، همه سود حاصله (EPS) را بین سهامداران تقسیم نمی کنند و مقداری از آن را به صورت اندوخته در شرکت باقی می گذارند که در سالهای بعد در مورد آن تصمیم گیری به عمل می آید.

در اغلب موارد DPS کوچکتر از آخرین EPS شرکت می باشد. در بعضی موارد خاص نیز DPS بیشتر از EPS است که این مبلغ اضافی معمولاً "از محل سود انباشته سالهای قبل تامین می شود.

رقم اختلاف بین DPS و آخرین EPS به صورت اندوخته در شرکت باقی می ماند که می تواند از نوع اندوخته قانونی یا عادی باشد. اندوخته قانونی سهمی از سود است که طبق قانون بورس باید در شرکت باقی بماند.

طبق قانون بورس اوراق بهادار شرکت ها موظفند هر دوره ۵ درصد از سود خود را اندوخته کنند تا زمانی که جمع مبالغ اندوخته به ۱۰ درصد سرمایه شرکت برسد که پس از آن نیازی به انباشته کردن سود نیست.

چون شرکت های بورسی دائماً در حال توسعه و افزایش سرمایه هستند، این باعث می شود هیچگاه اندوخته قانونی به حداکثر مقدار خود نرسد. اندوخته عادی، مقداری از سود است که بر اساس نظر هیئت مدیره در شرکت انباشته می شود و هیئت مدیره باید علت و طرح توجیهی خود در این خصوص را به سهامداران اعلام کند.

طبق ماده ۹۰ اصلاحیه قانون تجارت، شرکتهای بورسی موظفند حداقل ۱۰ درصد سود خالص (EPS) را بین سهامداران تقسیم کنند. همچنین براساس قانون تجارت در صورت تصویب در مجمع عمومی عادی سالانه، سود تقسیمی مصوب باید حداکثر ظرف ۸ ماه از تاریخ تصویب به سهامداران پرداخت شود. البته سود تقسیمی تنها به سهامدارانی پرداخت می شود که در تاریخ برگزاری مجمع مالک آن میزان سهم باشند.

مفهوم چهاردهم: مجمع فوق العاده

گردهمایی سهامداران و هیئت مدیره شرکت ها که برای تغییرات اساسی در اساسنامه شرکت مانند تغییر سال مالی، تغییر محل شرکت یا تصویب طرح توجیهی افزایش سرمایه تشکیل می شود را مجمع فوق العاده گویند.

هر مجمعی به غیر از مجمع عادی سالانه، فوق العاده نام دارد که شرکتها در مواقعی خاص، ملزم به تشکیل مجمع فوق العاده هستند. یکی از این موارد تغییرات در هیئت مدیره است که هر زمان لازم شد، سهامداران شرکت باید در محل مقرر حاضر شوند و برای انتخاب هیئت مدیره جدید رأی گیری انجام شود.

مورد دیگر از فعالیت های مجمع فوق العاده، تصویب افزایش سرمایه است که هیئت مدیره باید طرح توجیهی خود در این رابطه را قرائت کند و در صورت تصویب سهامداران، افزایش سرمایه اجرا می شود.

مفهوم پانزدهم: افزایش سرمایه

شرکت ها به منظور تأمین منابع موردنیاز برای اجرای طرح های توسعه ای و رشد سرمایه گذاری ها، تأمین سرمایه در گردش، اصلاح ساختار سرمایه و ... اقدام به افزایش سرمایه می کنند.

افزایش سرمایه چیست؟

شرکت ها قبل از افزایش سرمایه، ابتدا معمولاً مدارک و مستندات افزایش سرمایه را روی سامانه کدال ارسال می کنند. همچنین چند روز قبل از بسته شدن نماد و برگزاری مجمع عمومی فوق العاده افزایش سرمایه، آگهی برگزاری مجمع روی سایت کدال قرار می گیرد.

افزایش سرمایه به سه روش انجام می شود:

- از محل سود انباشته و اندوخته طرح و توسعه در قالب سهام جایزه
- از محل آورده نقدی و مطالبات در قالب حق تقدم
- از محل صرف سهام

در روش اول، افزایش سرمایه و سهام از محل اندوخته های شرکت انجام می شود که در آن نیازی به پرداخت وجه از سوی سهامداران نیست.

در روش دوم، شرکت سهام جدید ناشی از افزایش سرمایه را به ازای دریافت ۱۰۰۰ ریال برای هر حق تقدم (به قیمت اسمی سهم) به سهامداران می فروشد. به بیان دیگر شرکت به منظور افزایش سرمایه ابتدا به سهامداران خود این حق را می دهد تا افزایش سرمایه دهند و این حق را به صورت برگه هایی با نام حق تقدم به سهامداران خود اعلام می کند.

در روش سوم با سلب حق تقدم سهامداران، سهام جدید ناشی از افزایش سرمایه به قیمت بازار مورد پذیره نویسی کلیه متقاضیان قرار می گیرد. در این روش منافع سهامدار قدیمی از مابه التفاوت قیمت اسمی و قیمت بازار تأمین می شود.

لازم به ذکر است، افزایش سرمایه به سهامداری تعلق می گیرد که در تاریخ اجرای مصوبه مجمع عمومی فوق العاده شرکت مبنی بر افزایش سرمایه، مالک سهام شرکت باشد.

مفهوم شانزدهم: دامنه نوسان قیمت سهم

برای جلوگیری از نوسانات شدید قیمت سهم‌ها و تلاطم بازار، سازمان بورس اوراق بهادار تهران حداکثر میزان نوسان قیمت سهم را به مثبت و منفی ۵ درصد محدود کرده است.

این به آن معنی است که قیمت یک سهم نسبت به قیمت پایانی روز قبل حداکثر می‌تواند ۵ درصد افزایش یا کاهش یابد. برای مثال اگر قیمت پایانی سهم در روز قبل ۲۰۰ تومان باشد، پس از بازگشایی بازار در روز بعد قیمت سهم حداکثر می‌تواند به ۲۱۰ تومان افزایش یا به ۱۹۰ تومان کاهش پیدا کند.

دامنه نوسان در فرابورس نیز مثبت و منفی ۵ درصد است. در مورد حق تقدم سهم‌ها، دامنه نوسان دو برابر مقدار نوسان سهم‌ها یعنی مثبت و منفی ۱۰ درصد است.

در زمان عرضه اولیه سهام و روز بازگشایی نماد معاملاتی مطابق شرایطی که در دستورالعمل معاملات ذکر شده است، سهام بدون محدودیت در مقدار نوسان قابل معامله خواهد بود.

سهام شرکتهایی که در بازار معاملات توافقی پایه فرابورس عرضه می‌شوند، دارای محدودیت نوسان قیمتی نیستند. در سایت شرکت مدیریت فناوری بورس تهران راجع به سهام این شرکت‌ها اینگونه توضیح داده شده است: «سهام این شرکتها جزء سهام شرکت‌های پذیرفته شده در فرابورس ایران نبوده و صرفاً معاملات آن بر اساس مفاد بند ب ماده ۹۹ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران در این بازار انجام می‌پذیرد.

همچنین بر اساس تبصره ۱ ماده ۱۱ دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در بازار پایه فرابورس ایران، خریدار و فروشنده با علم و آگاهی نسبت به وضعیت مالی شرکت بر اساس اطلاعات منتشره موجود اقدام به خرید و فروش می‌نمایند.»

مفهوم هفدهم: صف خرید و صف فروش

عرضه (فروشنده) و تقاضا (خریدار)، طرفین اصلی برای انجام معامله بر سر یک کالا یا خدمت به شمار می‌آیند. در فرآیند معامله در بازار بورس/اوراق بهادار نیز همانند سایر بازارها، طرف عرضه همان فروشندگان هستند که تمایل دارند سهام خود را بفروش برسانند و طرف تقاضا نیز خریداران یک سهم هستند که تمایل دارند آن سهم را بخرند.

در شرایط عادی و در زمان فعالیت بازار (۹ الی ۱۲:۳۰)، همواره تعدادی خریدار و تعدادی فروشنده در حال داد و ستد و انجام معامله هستند که اطلاعات (تعداد و حجم) مربوط به ۳ قیمت نخست هر بخش (خرید و فروش) در تابلو معاملات قابل مشاهده است. اما گاهی ممکن است معاملات یک سهم از شرایط عادی خارج شود، مثلاً عرضه کنندگانی باشند و خریدارانی وجود نداشته باشد یا بالعکس.

صف خرید و فروش در سهم؟

زمانی ممکن است به دلایل مختلف سهام یک شرکت ارزنده تر شود و تقاضا برای یک سهم بالا برود، در این هنگام عرضه کنندگان به منظور افزایش قیمت آن سهم، از فروش خودداری می کنند و صفی از خریداران تشکیل می شود بدون آنکه فروشنده ای حاضر به فروش شود. چنین حالتی را صف خرید آن سهم گویند.

از دیگر سو و در شرایطی متفاوت ممکن است عکس موارد ذکر شده رخ دهد، به این معنی که به دلایل مختلف نظیر انتشار اخبار منفی، تعدیل منفی یا زیانده بودن یک شرکت، عرضه سهام آن شرکت با افزایش مواجه شود.

در این صورت متقاضیان خرید آن سهم برای کاهش قیمت بیشتر، از خرید خودداری می نمایند. در این شرایط در طرف عرضه صفی از فروشندگان ایجاد می شود و در طرف تقاضا، خریداری تمایل ندارد تا آن سهم را خریداری کند. چنین حالتی را صف فروش برای سهم مورد نظر گویند.

مفهوم هجدهم: نسبت پی به ای (P/E)

این نسبت بیان کننده نسبت قیمت (Price) یک سهم به پیشبینی سود سهام (EPS) آن است. به لحاظ تئوریک، پی به ای یک سهم به ما می گوید که سرمایه گذاران حاضرند به ازای دریافت هر ریال سود یک شرکت، چند ریال برای خرید آنپردازند.

نسبت پی به ای، با سود با حداقل ریسک (شامل سود بانکی و سود اوراق مشارکت) مورد مقایسه قرار می گیرد و ملاکی از دوره بازگشت سرمایه است.

بطور مثال سود بانکی ۲۰٪، به این معناست که دوره بازگشت سرمایه گذاری در بانک ۵ سال است. یعنی سرمایه گذار بعد از گذشت ۵ سال، با سودهای به دست آمده، سودی برابر با اصل سرمایه خود کسب کرده است.

از نسبت پی به ای برای ارزش گذاری سهام استفاده می شود. با فرض آن که سود بانکی ۲۰ درصد باشد، پی به ای مورد انتظار بازار می تواند ۵ باشد.

اگر سود بانکی و سود بدون ریسک کاهش یابد در طرف مقابل پی به ای بازار رشد خواهد کرد چرا که انتظار زمان بازگشت سرمایه بیشتر می شود.

به این صورت چنانچه شرکتی سود سهام (EPS) خود را ۱۰۰ تومان اعلام کند، با فرض پی به ای برابر ۵، قیمت تعادلی این سهم برابر است با ۵۰۰ تومان.

نسبت p/e سهام چیست؟

یکی از رایج ترین اشتباهاتی که سرمایه گذاران مبتدی انجام می دهند خرید سهام صرفاً "بر مبنای نسبت پی به ای است. پی به ای بالا ممکن است به معنی بیش نمایی ارزش سهم باشد و هیچ تضمینی وجود ندارد که بعداً به سرعت پایین نیاید.

از طرفی پی به ای پایین لزوماً به این معنی نیست که ارزش یک شرکت کم نمایی شده، بلکه به معنای آن است که بازار معتقد است شرکت در آینده‌ی نزدیک با مشکل روبرو خواهد شد. عامل مهم تر که باید در خرید سهم مورد توجه قرار بگیرد، روند تغییرات پی به ای و توانایی شرکت برای افزایش سوددهی در طول زمان است.

مفهوم نوزدهم: صورت‌های مالی

صورت‌های مالی عبارتست از «بازنمایی/اطلاعات خلاصه و طبقه‌بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری، به گونه ای که برای طیف گسترده ای از ذینفعان در اتخاذ تصمیمات اقتصادی سودمند واقع شود.»

به بیان دیگر، صورتهای مالی گزارشهایی خلاصه و استاندارد هستند که براساس آنها می توان راجع به وضعیت مالی یک شرکت (سوددهی، زیان دهی، میزان گردش نقدینگی و ...) قضاوت نمود.

سه صورت مالی اساسی و مهم عبارتند از ترازنامه، صورت سود و زیان و صورت جریان وجوه نقد.

ترازنامه «گزارشی است که در آن وضعیت مالی یک بنگاه اقتصادی در یک زمان مشخص ترسیم می‌شود و براساس آن می توان به سطح و ترکیب دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت دست پیدا نمود و از تفاضل این دو، حقوق صاحبان سرمایه حاصل می شود.»

صورت سود و زیان «گزارشی است که در آن ترکیب عناصر درآمدی و هزینه ای که در طی یک دوره مالی حاصل شده و همچنین سهم دولت از عملیات واحد تجاری (مالیات) را به نمایش می‌گذارد.»

صورت جریان وجوه نقد «بیانگر چگونگی ارتباط بین سودآوری واحد تجاری و توان آن واحد، جهت ایجاد وجه نقد و در نتیجه مشخص کننده کیفیت سود تحصیل شده توسط واحد تجاری است.» به تعبیری دیگر صورت جریان وجوه نقد به بررسی تغییرات وجوه نقد یک شرکت در فاصله زمانی بین دو صورت مالی می پردازد.

شرکت‌های بورسی موظفند در پایان سال مالی و همچنین در پایان بازه های سه ماهه، شش ماهه و نه ماهه، صورتهای مالی خود را که مطابق استانداردهای حسابداری پذیرفته شده توسط سازمان بورس، تهیه شده اند در

سایت سامانه جامع اطلاع رسانی ناشران سازمان بورس اوراق بهادار (کدال) به آدرس www.codal.ir منتشر کنند.

این صورت‌های مالی پس از آن که توسط موسسات حسابرسی رسمی مورد تایید قرار گرفت با عنوان «حسابرسی شده» مجدداً در سایت کدال قرار می گیرند و برای عموم افراد قابل استفاده خواهند بود.

براساس صورت‌های مالی یک شرکت، می توان نسبت های مالی مهم را محاسبه نمود و در مورد عملکرد مالی یک شرکت تصمیم گیری کرد. تجزیه و تحلیل صورتهای مالی مبنای [تحلیل بنیادی](#) در بازار سرمایه را تشکیل می دهد.

از این رو، آشنایی با نحوه مطالعه و تفسیر صورتهای مالی برای افرادی که قصد دارند از روش تحلیل بنیادی برای خرید سهام شرکت‌های بورسی استفاده کنند، ضروری است.

مفهوم بیستم: تحلیل بنیادی (Fundamental Analysis)

تحلیل بنیادی یا فاندامنانتال رویکردی برای پیش بینی وضعیت آتی بازارهای مالی بر اساس اخبار و اطلاعات دریافتی از اقتصاد ملی و جهانی، صنعت و صورتهای مالی شرکت‌ها است.

افرادی که از رویکرد بنیادی در تحلیل سهام شرکت‌ها استفاده می کنند به دنبال آن هستند تا ارزش واقعی (ذاتی) سهم را براساس عوامل مختلف تعیین کنند.

در تحلیل بنیادی، عوامل مختلفی که بر قیمت سهام شرکت‌ها تاثیر می گذارد مورد تحلیل و ارزیابی قرار می گیرد.

از جمله این که آیا شرایط کلی برای بازار سهام مناسب است یا نه؟

نرخ [تورم](#) تولیدکننده و مصرف کننده در چه وضعیتی است؟

نرخ‌های بهره بانکی در حال افزایش هستند یا کاهش؟

تقاضای داخلی و جهانی برای کالاهای تولیدی شرکت در چه وضعیتی است؟ قیمت جهانی نفت، اونس طلا، فلزات و... به چه صورت در حال تغییر است؟

آیا چشم انداز صنعتی که شرکت در آن حوزه فعالیت می کند مثبت و رو به رشد است یا خیر؟

عملکرد مالی شرکت از نظر نسبت های مالی مهم مانند نسبت های سودآوری، نقدینگی، فعالیت و اهرمی چگونه است؟

برای آن که بتوان تحلیل بنیادی صحیحی داشت، نیاز است فرد تحلیلگر شناخت مناسبی از بازار، اقتصاد خرد و کلان، مدیریت مالی، سیاست و صنایع مورد بررسی داشته باشد.

به طور معمول افرادی که با دیدگاه سرمایه گذاری بلندمدت و سهامداری در بازار سرمایه فعالیت دارند، بیشتر از تحلیل بنیادی استفاده می کنند.

مفهوم بیست و یکم: تحلیل تکنیکال (Technical Analysis)

تحلیل تکنیکال رویکردی برای پیش بینی وضعیت آتی بازارهای مالی مبتنی بر مطالعه وضعیت گذشته بازار است.

تحلیل تکنیکال بر چهار فرض اساسی بنیان نهاده شده است. اول این که هر آنچه که در مورد اوراق یا کالای مورد معامله (سهام، ارز، سکه طلا و ...) حائز اهمیت می باشد، در قیمت آن گنجانده شده است و نیازی به بررسی اخبار و وقایع مربوط به آن نیست.

دوم این که تغییرات قیمت اوراق یا کالای مورد معامله تصادفی نیست، بلکه از روندهای مشخصی پیروی می کند که با شناسایی آن روندها، می توان قیمت آتی را پیش بینی نمود.

سوم این که در بررسی قیمت اوراق یا کالای مورد معامله، «چگونگی» از «چرایی» بیشتر اهمیت دارد. در تحلیل تکنیکال به جای این که به دنبال آن باشیم بفهمیم چرا قیمت تغییر کرد، می خواهیم بدانیم چگونه تغییر می کند.

چهارم این که تاریخ خودش را تکرار می کند، یعنی روانشناسی جمعی سرمایه گذاران در دوره های مختلف، یکسان است بنابراین نوسانات آینده بازار شبیه نوسانات گذشته است.

در تحلیل تکنیکال از مجموعه ای از روش های ریاضی و هندسی استفاده می شود تا براساس نمودار تغییرات قیمتی اوراق یا کالای مورد معامله، قیمت آن در آینده تخمین زده شود. به دلیل آن که تحلیلگران تکنیکال با نمودار (چارت) سر و کار دارند، به آنها چارتیست نیز گفته می شود.

مفهوم بیست و دوم: صندوق های سرمایه گذاری مشترک (Mututal Funds)

افراد به دو طریق می توانند در بازار سرمایه، سرمایه گذاری نمایند. روش اول، روش مستقیم است که شخص خود راسا اقدام به خرید و فروش اوراق بهادار می کند.

روش دوم، روش غیرمستقیم است که بین سرمایه گذار و سرمایه پذیر یک موسسه مالی به عنوان واسطه عمل می کند. صندوق های سرمایه گذاری مشترک نمونه ای از این موسسات مالی واسطه هستند.

صندوق سرمایه‌گذاری مشترک نهادی است که منابع مالی مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری را از مردم جمع‌آوری کرده و در سبد متنوعی از اوراق بهادار سرمایه‌گذاری می‌کند.

در معاملاتی که در صندوق‌های سرمایه‌گذاری اتفاق می‌افتد به مبنای حجم خرید و فروش، واحد یا Unit گفته می‌شود. افرادی که علاقمند به سرمایه‌گذاری در صندوق‌ها هستند می‌توانند با مراجعه به صندوق‌ها و تکمیل فرم‌های مربوطه، اقدام به خرید واحدهای صندوق نمایند.

رایج‌ترین انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک عبارتند از صندوق سرمایه‌گذاری در سهام، صندوق سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار با درآمد ثابت و صندوق سرمایه‌گذاری مختلط.

صندوق سرمایه‌گذاری در سهام، صندوقی است که بخش عمده منابع خویش را به سرمایه‌گذاری در سهام و حق تقدم سهام اختصاص می‌دهد.

صندوق سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار با درآمد ثابت، صندوقی است که بخش عمده منابع خود را به سرمایه‌گذاری در سهام و یا اوراق بهادار با درآمد ثابت اختصاص می‌دهد و معمولاً دارای حداقل سود تضمینی است.

صندوق سرمایه‌گذاری مختلط صندوقی است که منابع خویش را به سرمایه‌گذاری در سهام و یا اوراق بهادار با درآمد ثابت و اوراق مشارکت اختصاص می‌دهد و در واقع ترکیبی از دو صندوق فوق است.

مفهوم بیست و سوم: بورس کالا و انواع قراردادهای آن

بورس کالا یک بازار سازمان یافته برای انجام معامله کالاهای مشخص با استفاده از روش‌های معین است. معامله محصولات کشاورزی، فلزات و مواد معدنی (کانی‌های فلزی)، محصولات شیمیایی و پتروشیمی و معاملات سکه آتی از جمله مواردی است که در بورس کالای ایران صورت می‌پذیرد.

در بورس کالا نیز همچون بورس اوراق بهادار دو طرف عرضه (فروشنده‌گان) و تقاضا (خریداران) وجود دارد که به مبادله کالایی خود در قالب یکی از انواع قراردادهای این بورس می‌پردازند و کالاهای فراوری نشده و خام از قبیل گندم، پنبه، انواع فلزات، مواد مورد نیاز پتروشیمی و ... در این بورس خرید و فروش می‌شود.

انواع قراردادهای بورس کالا شامل نقد، نسبه، سلف و آتی است.

قرارداد نقدی قراردادی است که براساس آن پرداخت بهای کالای مورد معامله و تحویل آن در هنگام معامله و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای انجام می‌شود.

قرارداد نسیه قراردادی است که براساس آن کالا در هنگام معامله تحویل و بهای آن در تاریخ سررسید و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای آن پرداخت می شود.

قرارداد سلف قراردادی است که براساس آن، کالا با قیمت معین در زمانی مشخص در آینده تحویل گردیده و بهای آن در هنگام معامله و براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای پرداخت می شود.

قرارداد آتی قراردادی است که فروشنده براساس آن متعهد می شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می کنند بفروشد و در مقابل طرف دیگر قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند و برای جلوگیری از امتناع طرفین از انجام قرارداد، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان وجه تضمین نزد اتاق پایاپای بگذارند.

طرفین همچنین متعهد می شوند متناسب با تغییرات قیمت آتی، وجه تضمین را تعدیل کنند و اتاق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد، متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان اباحه تصرف در اختیار دیگری قرار دهد و او حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در سررسید با هم تسویه کنند.

مفهوم بیست و چهارم: ضریب بتا

ضریبی است که وابستگی بین یک سهم و بازار را نشان می دهد.

تعریف دقیق ضریب بتا عبارتست از ریسک سیستماتیک یک سرمایه‌گذاری یا مجموعه‌ای از دارایی‌های مالی، نسبت به ریسک پرتفوی بازار. در واقع ضریب بتا یک ضریب همبستگی است، که نشان‌گر نوسان قیمتی سهم، در مقایسه با بازار کلی فعال در آن، می‌باشد.

با محاسبه ضریب بتا میتوان به این پرسش پاسخ داد که آیا تغییرات بازار بر روی سهام شرکت مورد نظر تاثیر می‌گذارد یا خیر؟ و اگر بلی، میزان و شدت این تاثیر چگونه است؟

ضریب بتا نسبت به مقدار ۱ سنجیده می‌شود، بدین معنا که ضریب بتای یک، بزرگتر از یک و کوچکتر از یک، به ترتیب نشان‌دهنده هم شدت بودن، شدیدتر بودن و ملایم‌تر بودن نرخ بازده شرکت مورد نظر، با بازده شاخص کل می‌باشند. ضریب بتای صفر نیز نشان‌دهنده بی تفاوتی و استقلال تغییرات بازده شرکت مورد نظر، نسبت به بازده شاخص کل می‌باشد.

سهام‌های با بتای بالا ریسکی ترند اما پتانسیل بالاتری برای بازدهی دارند و سهام‌های با بتای پایین ریسک کمتر و بالطبع بازدهی کمتری هم خواهند داشت.

در فرمول بتا، بازدهی هر سهم و بازدهی بازار با هم سنجیده می شود. برای بازدهی سهم از نوسان روزانه قیمت و برای بازدهی بازار از درصد تغییر روزانه شاخص کل استفاده می شود.

مفهوم بیست و پنجم: اهرم مالی (Leverage)

اهرم در علم مدیریت مالی به معنای روشی برای تکثیر کردن سود یا زیان است. به عبارت دقیق تر اهرم به معنی قرض کردن پول به منظور چندبرابر کردن درآمد حاصل از دادوستد است.

مثلاً فرض کنید ۱۰ سکه دارید و با آن معامله ای می کنید که یک سکه سود خالص برای شما به ارمغان می آورد. سپس به یک کارگزار رجوع کرده و ۹۰ سکه از او قرض می گیرید.

این بار معامله مشابهی انجام می دهید اما این بار ۱۰۰ سکه وارد معامله می کنید و از این طریق ۱۱۰ سکه به دست می آورید. سپس ۹۰ سکه ای که قرض کرده بودید را به کارگزار پس می دهید، ۱۰ سکه اولیه تان را هم به جیب بازگردانده و ۱۰ سکه سود خالص در دست خواهید داشت. با این روش برای خود یک اهرم مالی ایجاد کرده اید.

روش های معمول کسب اهرم، قرض گرفتن پول، خریدن دارایی ثابت و استفاده از ابزار مشتقه است.

یک شرکت تجاری به اشکال مختلف (مثلاً در قالب فروش سهام)، برای موجودی اش اهرم می سازد. شرکتهایی که نسبت بدهی ها در آنها نسبت به دارایی ها عدد بزرگتری است، نسبت بدهی بزرگتری دارند و اصطلاحاً اهرمی تر هستند. از دیدگاه سرمایه گذاران هر چه یک شرکت اهرمی تر باشد، پریسک تر محسوب می شود.

مفهوم بیست و ششم: ارزش خالص دارایی ها (NAV)

ارزش خالص دارایی ها یا NAV یک شرکت سرمایه گذاری با ویژگی های یک صندوق سرمایه گذاری مشترک (Unit Trust)، حاصل تفاوت کل دارایی ها منهای کل بدهی های آن است. در ارزشیابی شرکت ها، NAV را از طریق تفاوت ارزش دفتری دارایی ها و بدهی ها محاسبه می کنند و در صندوق های سرمایه گذاری مشترک، NAV را از طریق کسر بدهی صندوق از ارزش روز کل پرتفوی به دست می آورند.

توجه تحلیلگران مالی غالباً به محاسبه نوع دوم NAV است زیرا از این طریق سهام شرکت مربوطه قیمت گذاری می گردد.

به عنوان مثال اگر ارزش بازار سرمایه گذاری ها و سایر دارایی های یک شرکت سرمایه گذاری ۲۰۰۰ میلیارد ریال قیمت داشته باشد و بدهی های آن ۱۲۰۰ میلیارد ریال باشد، در این تاریخ NAV این شرکت سرمایه گذاری ۸۰۰ میلیارد ریال خواهد بود.

چون دارایی‌ها و بدهی‌های یک شرکت سرمایه‌گذاری به طور روزانه تغییر می‌کند، NAV آن نیز روزانه باید محاسبه مجدد شود. به همین دلیل در کشورهای دیگر عموماً صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک (شرکت سرمایه‌گذاری با سرمایه متغیر) و «یونیت تراست NAV» خود را حداقل یک بار در روز و پس از خاتمه معاملات بورس محاسبه و در روزنامه‌ها گزارش می‌کنند.

شرکت‌های سرمایه‌گذاری مذکور NAV هر سهم خود را از طریق تقسیم NAV به تعداد سهام جاری خود محاسبه می‌نمایند. به‌عنوان نمونه در مثال فوق اگر تعداد سهام جاری شرکت ۴۰۰ میلیون سهم باشد NAV هر سهم ۲۰۰۰ ریال محاسبه خواهد شد.

با منطق پیش گفته، NAV هر سهم نیز باید روزانه محاسبه شود. بایست توجه داشت که تعداد سهام جاری چنین شرکت‌هایی نیز غالباً روزانه تغییر می‌کند. چون سهام شرکت‌های سرمایه‌گذاری با ویژگی صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک یا یونیت‌تراست در هر زمان قابل بازخرید است.

مفهوم بیست و هفتم: حاشیه سود یا مارجین

حاشیه سود عبارتست از نسبت سود پس از کسر مالیات به فروش خالص و یکی از نسبت‌های مالی مهم محسوب می‌شود. به زبان ساده شرکت به ازای هر فروش به اندازه حاشیه سود، سود دریافت می‌کند.

حاشیه سود را می‌توان براساس اطلاعات مندرج در صورت سود و زیان شرکت محاسبه نمود.

حاشیه سود یکی از شاخص‌های مهم برای افرادی است که با دیدگاه بلندمدت یا اصطلاحاً سهامداری به فعالیت در بازار سرمایه می‌پردازند. وارن بافت معتقد است شرکت‌هایی که چندین سال متوالی حاشیه سود بالای ۲۰ درصد را ایجاد می‌کنند از یک یا چند مزیت رقابتی ماندگار برخوردارند و سهام آنها ارزش خریداری و نگهداری در بلندمدت را دارد.

مفهوم بیست و هشتم: سهام شناور آزاد

منظور از سهام شناور آزاد مقدار سهمی است که انتظار می‌رود در آینده نزدیک، قابل معامله باشد. یعنی در مالکیت دارندگانی است که آماده‌اند در صورت پیشنهاد قیمت مناسب از سوی خریداران آن را برای فروش ارائه کنند.

به بیان دیگر سهام شناور آزاد همان نسبتی از سهام یک شرکت است که در بازار قابل معامله است و در فرآیند معاملات بین سهامداران مختلف جابجا می‌شود.

عرضه و تقاضای این بخش از سهام است که قیمت سهام شرکت را تعیین می‌کند و قابلیت نقدشوندگی سهام را نشان می‌دهد و بخش بلوکه شده به دلیل عدم حضور در فرآیند عرضه و تقاضای روزانه، در نوسان و تعیین قیمت سهام تاثیری ندارد.

معمولاً سهام شناور آزاد شرکت‌ها برای همیشه ثابت نمی‌ماند، بلکه در بازه های زمانی خاص سهامدار عمده یک شرکت با خرید یا فروش سهام، درصد سهام شناور شرکت را کاهش یا افزایش می‌دهد.

برای سرمایه‌گذاران خیلی مهم است میزان سهام شناور آزاد یک شرکت پذیرفته شده در بورس را بدانند؛ زیرا یک شاخص مهم در تعیین نقدشوندگی سهام آن شرکت است.

سهام با نقدشوندگی بالا می‌تواند با هزینه کمتر (منظور در محدوده نوسان کوچک‌تر) دادوستد شود، در حالی که پایین بودن سهام شناور آزاد علامتی است از نقدشوندگی کم که هم بر خریداران و هم بر فروشندگان اثر می‌گذارد.

درصد سهام شناور آزاد شرکت‌ها را می‌توان در سایت شرکت مدیریت فناوری بورس تهران (www.tsetmc.com) مشاهده کرد.

مفهوم بیست و نهم: اوراق اجاره

اوراق اجاره اوراق بهاداری است که دارنده آن به صورت مشاع، مالک بخشی از دارایی است که منافع آن بر اساس قرارداد اجاره به مصرف کننده یا بانی واگذار شده است. در اوراق اجاره حق استفاده از منافع دارایی یا مجموعه ای از دارایی ها، در برابر اجاره بها از مالک به شخص دیگری منتقل می شود.

اوراق اجاره را با توجه به هدف انتشار به سه دسته شامل اوراق اجاره تأمین دارایی، اوراق اجاره تأمین نقدینگی و اوراق اجاره رهنی می توان تقسیم نمود.

اوراق اجاره را می توان یک ابزار سرمایه گذاری جدید و اسلامی دانست که همانند اوراق مشارکت، بازدهی مشخص و مطمئنی را نصیب سرمایه گذاران می کند، بنابراین ریسک این اوراق در مقایسه با سهام، بسیار کمتر است.

افرادی که پول مازاد دارند، می توانند با خرید اوراق اجاره که در بورس داد و ستد می شود، در فواصل زمانی مشخص (مثلاً سه ماهه)، سود معینی را دریافت نموده و هر زمان که به پول نیاز داشتند نیز این اوراق را از طریق بورس، به سایر متقاضیان بفروشند.

سود حاصل از سرمایه‌گذاری در اوراق اجاره، در واقع همان مبالغ اجاره‌بهایی است که خریداران اوراق، در طول دوره اجاره دریافت می‌کنند.

این مبلغ، معمولاً حداقل معادل سود اوراق مشارکت و حتی بعضاً، مقداری بیشتر تعیین می‌شود تا اوراق اجاره، جذابیت لازم را برای سرمایه‌گذاران داشته باشند. همچنین سود حاصل از اوراق اجاره نیز همانند سود حاصل از اوراق مشارکت، از پرداخت مالیات معاف است.

مفهوم سی ام: اوراق قرضه (بدهی)

اوراق قرضه اسنادی است که به موجب آن شرکت انتشاردهنده متعهد می‌شود مبلغ مشخصی (بهره سالانه) را در زمان‌هایی خاص به دارنده آن پرداخت کند و در زمان مشخص (سررسید) اصل مبلغ را باز پرداخت کند. دارنده اوراق به عنوان بستانکار حق دریافت اصل و بهره آن را دارد ولی هیچ مالکیتی در شرکت ندارد.

اوراق قرضه جزو اوراق بهادار است و طبق آن صادر کننده به خریدار بدهکار می‌شود. این سند دارای سررسید است و مبلغ آن در زمان سررسید به وسیله صادرکننده پرداخت می‌شود. این اوراق دارای کوپن بهره هستند و بهره آن‌ها در فواصل زمانی معینی توسط بانک که نمایندگی صدور اوراق را دارد، پرداخت می‌شود.

از نظر سررسید، اوراق قرضه به سه دسته کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت تقسیم می‌شوند. سررسید اوراق کوتاه مدت بین یک تا پنج سال، سررسید اوراق میان مدت بین پنج تا ده سال و سررسید اوراق بلند مدت معمولاً بیش از ده سال است.

انتشار اوراق قرضه با هدف استقراض انجام می‌گیرد و بعضاً شرکت‌ها برای تأمین منابع مالی خود مجبور به قرض منابع مالی می‌شوند که این کار از طریق اوراق قرضه صورت می‌گیرد. و مخصوصاً این اتفاق در مورد دولت‌ها رخ می‌دهد.

در اوراق مشارکت که برای تأمین منابع مالی طرح‌های عمرانی و مانند آن مورد توجه است دولت‌ها گوشه چشمی هم به کنترل تورم و وضعیت اقتصادی کشور دارند.

مفهوم سی و یکم: اوراق مشارکت

اوراق بهادار با نام یا بی‌نامی است که به موجب قانون یا مجوز بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به قیمت اسمی مشخص برای مدت معین و برای تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز طرح‌های عمرانی - انتفاعی دولت مندرج در قوانین بودجه سالانه کشور یا برای تأمین منابع مالی لازم برای تهیه مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدی توسط دولت، شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و مؤسسات عام المنفعه و شرکت‌های وابسته به دستگاه‌های مذکور، شرکت‌های سهامی عام و خاص و شرکت‌های تعاونی تولید منتشر

می‌شود و به سرمایه‌گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرح‌های یاد شده را دارند از طریق عرضه عمومی واگذار می‌گردد.

اوراق مشارکت بر دو نوع بورسی و غیربورسی است. اوراق مشارکت بورسی اوراقی اند که قابل معامله در بازار بورس و فرابورس هستند.

اوراق غیربورسی اوراقی اند که صرفاً با تایید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتشر می‌شوند و قابل معامله در شعب بانک‌های عامل (بازار پولی) هستند.

اوراق مشارکت دارای سود ثابت علی الحساب است، بنابراین معمولاً به عنوان ابزاری برای کاهش ریسک سبد سهام در بازارهای ریسکی در نظر گرفته می‌شود و سرمایه‌گذاران با توجه به ریسک پذیری و شرایط موجود در بازار بخشی از سرمایه خود را به خرید اوراق مشارکت اختصاص می‌دهند.

با توجه به ثابت بودن سود اوراق مشارکت، این اوراق بر خلاف سهام‌های ریسکی موجود در بازار که نیازمند تحلیل‌های فاندمنتالی و تکنیکالی هستند به تحلیل خاصی نیاز ندارد.

برای خرید اوراق مشارکت، بهتر است به نکات زیر توجه شود:

1- سود اعلامی اوراق مشارکت برای دوره یکساله معمولاً بین ۲۰ تا ۲۲ درصد است. هرچه درصد سود بیشتر باشد، خرید اوراق آن جذاب‌تر است.

2- سررسید پرداخت سود یک ماهه یا سه ماهه است. هرچه دوره‌های پرداخت سود کوتاه‌تر باشد، برای سرمایه‌گذار از جذابیت بیشتری برخوردار خواهد بود.

3- در بعضی موارد بدلیل کمبود نقدینگی و رقابت برای جذب منابع با بانک‌ها برخی از ناشران اوراق علاوه بر سود اعلامی، سود ۳ درصدی برای یکسال را بر روی تابلو معاملاتی تضمین می‌کنند.

4- سود حاصل از اوراق مشارکت، برای سرمایه‌گذار معاف از پرداخت مالیات است و این جذابیت دیگری برای سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت به حساب می‌آید.

5- علیرغم اینکه اوراق مشارکت بازدهی تضمین شده دارند ولی ریسکی را متوجه سرمایه‌گذار نمی‌کند.

برای خرید و فروش اوراق مشارکت خارج از بورس، لازم است سرمایه‌گذار با مدارک شناسایی (شناسنامه و کارت ملی) به یکی از شعب بانک‌های عامل مراجعه نماید و نسبت به خرید یا فروش اوراق مورد نظر اقدام نماید

در مورد معامله اوراق مشارکت بورسی، هر فردی که دارای کد معاملاتی آنلاین باشد، می‌تواند از طریق سامانه معاملاتی آنلاین یا ثبت سفارش اینترنتی اقدام به خرید نماد اوراق مشارکت کند. این اوراق بسته به بازاری که در آن منتشر می‌شوند ممکن است در سامانه آنلاین قابلیت معامله داشته باشد.

مفهوم سی و دوم: نظریه مدرن سبد سهام (MPT)

این نظریه به عنوان یکی از مهم ترین و تاثیرگذارترین تئوری های اقتصادی بر مبنای اصول مالی و سرمایه گذاری توسط مارکوویتز (Markovits) در سال ۱۹۵۲ تحت عنوان انتخاب سبد سهام معرفی شد.

بر اساس این نظریه در انتخاب گزینه های مختلف برای سرمایه گذاری صرفاً توجه به ریسک و بازده یک سهم کافی نیست و در حالتی که سرمایه گذاری در تعداد زیادی سهام صورت گیرد، می‌توان از توزیع دارایی در سهام مختلف برای کاهش ریسک و افزایش بازده بهره برد.

مبنای روش MPT بر پایه این استدلال استوار است که احتمال خطر از دست دادن سرمایه یا سود یک نوع سهام در بازار بسیار بیشتر از مجموعه یا ترکیب سهام است. لذا قاعده‌تاً سرمایه گذار حرفه ای نباید تمامی سرمایه خود را در یک قلم دارایی سرمایه گذاری کند (و منطق اقتصادی نیز این را تایید می کند).

بلکه بایستی آن را در مجموعه ای از سهام یا داراییها سرمایه گذاری کند که این مجموعه به پرتفوی معروف است . پرتفوی یا سبد سهام متشکل از سهام متعدد شرکتهایی است که در شرایط عادی احتمال کاهش بازده همه داراییها تا حدودی به صفر نزدیک است.

برای اکثر سرمایه گذاران، ریسک خرید تک سهم، کسب بازدهی کمتر از انتظار است و یا به عبارت دیگر انحراف از بازدهی میانگین است (هر سهمی به نوبه خود دارای انحراف معیاری از میانگین است که در این تئوری به آن ریسک اطلاق می‌شود).

در حقیقت ریسک خرید سبد سهام با توزیع مناسب بسیار کمتر از ریسک خرید تک سهم است، به دلیل اینکه ریسک سهام مختلف مستقل از یکدیگر است.

به عنوان مثال فرض کنید سبد سهامی از دو سهم که یکی در حالت افزایش نرخ بهره بانکی و دیگری در حالت کاهش نرخ بهره سود می دهد، تشکیل شده باشد.

این سبد در هر حالتی فارغ از اینکه نرخ بهره افزایش یا کاهش یابد، سود می دهد. در واقع مارکوویتز نشان داد سرمایه گذاری تنها انتخاب سهام نیست بلکه انتخاب ترکیب مناسبی از سهام است.

در روش MPT مجموعه تلاشها معطوف به این است که بازده پرتفوی فرد سرمایه گذار به بازده بازار نزدیک گردد و در وضعیت مطلوب، بازدهی بیشتر از آن بدست آورد.

در این حالت پرتفوی کل بازار یک شاخص ارزیابی است که ریسک آن نیز با شاخص بتا (Beta) محاسبه می شود. این تحلیل کاربرد زیادی در آنالیز ریسک و تجزیه و تحلیل بازار دارد و مبنای کار سرمایه گذاران حرفه ای محسوب می شود.

مفهوم سی و سوم: فروش استقراضی (Short Selling)

در علم مالی، فروش استقراضی عمل فروختن دارایی و معمولاً اوراق بهاداری است که از شخص ثالثی (معمولاً یک کارگزار) و با هدف خریدن مشابه همان دارایی در آینده جهت پس دادن آن به قرض دهنده، قرض گرفته می شوند.

فروشنندگان استقراضی امیدوارند که از کاهش قیمت آن دارایی پس از فروش و تا قبل از خرید مجدد آن سود کنند، زیرا پس از کاهش قیمت بایستی بهای کمتری را هنگام خرید مجدد آن دارایی بپردازند.

همچنین در صورتی که قیمت افزایش یابد، فروشننده استقراضی متحمل ضرر می شود (چراکه مجبور است آن دارایی را در قیمتی بالاتر از آنچه که فروخته خریداری کند). این ضرر محدود به کل بهای دارایی فروخته شده است.

فرض کنید دوست شما مدتی قبل ۱۰۰ سکه طلا خریده است. شما (که سکه ایی ندارید) طبق تحلیلی که انجام دادید، پیش بینی می کنید که قیمت سکه در بازار تا ده روز بعد تا ۹۰۰ هزار تومان افت خواهد کرد. به دوستتان می گوئید که ۱۰۰ سکه طلایش را به شما قرض دهد. مثلاً سکه امروز ۱ میلیون تومان است. سکه ها را قرض گرفته و در بازار به قیمت ۱ میلیون تومان می فروشید.

سکه طبق پیش بینی شما شروع به افت می کند و ۱۰ روز بعد به ۹۰۰ هزار تومان که هدف شما بود می رسد. شما به بازار میروید و با همان پول ۱۰۰ سکه را خرید می کند و به دوستتان پس می دهید.

دوستتان نه سود کرده است و ضرر چرا که همان ۱۰۰ سکه را پس گرفته است. اما شما چطور؟

شما ۱۰۰ سکه را ۱۰ روز پیش ۱ میلیون تومان فروختید جمعا به مبلغ ۱۰۰ میلیون تومان و امروز که سکه افت کرده است ۱۰۰ سکه را خریدید ۹۰۰ هزار تومان جمعا به مبلغ ۹۰ میلیون تومان و پس دادید.

پس شما با استفاده از روش فروش استقرای، ۱۰ میلیون تومان سود کردید. بدیهی است اگر تحلیل شما درست از آب در نمی آمد و پس از ده روز قیمت سکه به جای کاهش، افزایش می یافت شما متضرر می شدید.

فروش استقرای در آن دسته از بازارهای مالی رایج است که اصطلاحاً دوطرفه می باشند. در بازارهای دوطرفه سرمایه گذاران علاوه بر افزایش قیمت ها، از کاهش قیمت ها نیز می توانند سود کسب کنند. بازار آتی سکه ایران نمونه ای از بازارهای دوطرفه است. بازار سهام ایران در حال حاضر یکطرفه است و امکان فروش استقرای در آن وجود ندارد.

مفهوم سی و چهارم: حد سود (Take Profit) و حد ضرر (Stop Loss)

معامله گرانی که در بازارهای مالی با دیدگاه کوتاه مدت و بعضاً میان مدت فعالیت می کنند برای تعیین زمان خروج خود از معاملات، عمدتاً از حد سود و حد ضرر استفاده می کنند.

این افراد که عموماً بر اساس تحلیل تکنیکال به خرید و فروش در بازارهای مالی مانند سهام، ارز و ... اقدام می کنند، اغلب برای میزان سود و زیان خود محدوده هایی را تعیین می کنند.

حد سود به معنای هدف قیمتی است که معامله گر مورد نظر با رسیدن قیمت دارایی (سهام یا سایر اوراق بهادار) خود به آن مقدار، شناسایی سود نموده و با فروش دارایی از معامله خارج می شود.

در این حالت خروج از معامله، با هدف جلوگیری از کاهش سود انجام می شود. تعریف حد ضرر نیز مشابه حد سود است، با این تفاوت که در این حالت خروج از معامله با هدف جلوگیری از افزایش زیان انجام می شود.

فرض کنیم شخصی سهامی را در قیمت ۲۰۰ تومان خریده است. او براساس نتایج تحلیلی که بر روی این سهام انجام داده (که عموماً از جنس تحلیل تکنیکال است)، تصمیم می گیرد با رسیدن قیمت به اولین سقف قیمتی مورد انتظار (مثلاً ۲۲۰ تومان) سهام خود را به فروش برساند.

همچنین در صورتی که قیمت سهام به ۱۸۰ تومان کاهش یابد نیز او سهام خود را خواهد فروخت. در این حالت حد سود این فرد ۲۲۰ و حد ضرر او ۱۸۰ تومان خواهد بود.

حد سود و حد ضرر از اجزای مهم یک سیستم معاملاتی به شمار می روند. تعیین صحیح این حدود به آشنایی کافی با بازار و دانش تحلیل تکنیکال نیاز دارد.

اکثر معامله گران حرفه ای در معاملات خود از حد سود و حد زیان استفاده می کنند تا جلوی از بین رفتن سرمایه خود را بگیرند و سودهای خود را بهتر مدیریت کنند. هر چند برخی از معامله گران که با دیدگاه سهامداری و بلندمدت اقدام به خرید سهام می کنند، اعتقادی به تعیین این حدود ندارند.

مفهوم سی و پنجم: حقوق صاحبان سهام (shareholders' equity)

حقوق صاحبان سهام معرف علایق سهامداران و صاحبان اصلی شرکت، نسبت به خالص دارایی های شرکت است. حقوق صاحبان سهام، باقیمانده منافع مالکین شرکت را در دارایی های شرکت، که پس از کسر بدهی های آن شرکت، بدست آمده است، نشان می دهد.

در یک موسسه تجاری، حقوق صاحبان سهام در اصل منافع صاحبان اصلی موسسه را نشان می دهد. در حسابداری، حقوق صاحبان سهام، اهدافی چون تعیین سرمایه قانونی و ثبت شده، تعیین منابع سرمایه شرکت و تعیین سود سهامی که می تواند، بین صاحبان سهام توزیع شود، را دنبال می نماید.

در یک شرکت سهامی، حقوق صاحبان سهام مواردی چون: سود و زیان انباشته، سهام سرمایه، کسر سهام و اندوخته های شرکت را شامل می شود.

مفهوم سی و ششم: سهام خزانه (Treasury stock)

سهام خزانه، سهام عادی یا ممتاز یک شرکت سهامی است، که توسط همان شرکت، مجدداً خریداری گردیده است. به عبارت دیگر شرکت، سهام صادر شده خود را، مجدداً در بورس خریداری می نماید.

بر طبق استانداردهای حسابداری، سهام خزانه، یک دارایی محسوب نمی شود و سود حاصل از خرید و فروش آن میان سهامداران توزیع نمی شود. همچنین سهام خزانه از حقوقی نظیر حق رای، سود سهام، حق تقدم خرید سهام برخوردار نیست.

مفهوم سی و هفتم: بورس انرژی

از آنجا که یکی از بهترین و شفاف ترین مکانیزم های قیمت گذاری محصولات، عرضه آنها در بورس می باشد، در اوایل دهه ۸۰ ایده تاسیس بورس برای انجام معاملات نفت طی فرآیندی مشترک میان وزارتخانه های نفت و اقتصاد شکل گرفت. در فاز نخست برای محقق شدن این ایده در اواخر بهمن ۱۳۸۶ مبادلات فرآورده های نفت و پتروشیمی در بازار سرمایه آغاز گردید.

از سویی با وجود زیرساخت‌های موجود در صنعت برق کشور که آن را از کشورهای منطقه متمایز می‌سازد، همزمان با فعالیت‌ها در راستای شکل‌گیری بورس نفت، لزوم راه‌اندازی بورس برق در ادامه توسعه بازار برق کشور احساس شد.

در خرداد ۸۷ شورای عالی بورس موافقت اصولی خود را با تأسیس بورس برق اعلام نمود. در این بین تشکیل بازاری منسجم برای در برگیری همه کالاهای از جنس انرژی و تشکیل بورسی جامع و واحد برای معاملات انواع حامل‌های انرژی پیشنهاد شد.

شورای عالی بورس و اوراق بهادار در جلسه ۱۳۹۰/۳/۳۰ با تجمیع درخواست‌های جداگانه برای راه‌اندازی بورس نفت و برق به راه‌اندازی بورس انرژی رای داد. بر این اساس بورس انرژی به عنوان چهارمین بورس کشور جهت عرضه محصولات نفت و مشتقات نفتی، برق، گاز طبیعی، زغال سنگ، حق آلودگی و سایر حامل‌های انرژی شکل گرفت.

بورس انرژی دارای سه بازار فیزیکی، مشتقه و فرعی می‌باشد. بازار فیزیکی شامل سه تابلوی برق، نفت و گاز، و تابلوی سایر حامل‌های انرژی و بازار مشتقه شامل سه تابلوی قرارداد سلف موازی استاندارد، قرارداد آتی و قرارداد اختیار معامله می‌باشد.

مشتریان بورس انرژی اعم از خریداران و فروشندگان موظفند که قبل از انجام معاملات در بورس اقدام به اخذ کد معاملاتی از شرکت‌های کارگزاری نمایند.

مفهوم سی و هشتم: سهام ممتاز

سهام ممتاز یا ترکیبی، نوعی از سهام است که دارندگان آن ادعای معین و محدودی نسبت به دارایی‌های شرکت دارند و مانند اوراق قرضه سود ثابتی دریافت می‌کنند و از همین رو آن را سهام ترکیبی می‌نامند چرا که دارای ویژگی‌های سهام عادی و اوراق قرضه است.

این نوع سهام مانند سهام عادی فاقد زمان سررسید و هزینه مالیاتی است و از آنجا که سود ثابتی دارد، جزو اوراق بهادار با درآمد ثابت محسوب می‌شود.

زمانی که هزینه سهام عادی بالاتر باشد، شرکت اقدام به انتشار سهام ممتاز می‌کند. این سهام از آن رو به سهام ممتاز معروف است که در زمان تقسیم سود دارندگان این نوع سهام، از اولویت برخوردارند. سهام ممتاز با پذیره‌نویسی خصوصی وارد بازار شده و در بورس و [بازار خارج از بورس](#) قابل معامله است.

در زمان انحلال یا ورشکستگی شرکت و زمانی که کل دارایی‌های شرکت به فروش رسید، ابتدا حقوق این سهامداران به طور کامل پرداخت می‌شود و سپس از باقی مانده مبلغ دارایی‌های فروخته شده، حقوق سهامداران عادی پرداخت می‌شود.

ویژگیهای سهام ممتاز عبارتند از:

سهام ممتاز برای صاحبان آن دربردارنده نوعی حق مالکیت در شرکت است.

با توجه به اینکه سهامدار ممتاز دارای حق مالکانه در شرکت است، شرکت منتشرکننده سهام، الزام قانونی ندارد که دارایی‌های خود را در رهن این اوراق گذاشته یا وثیقه قرار دهد.

سهام ممتاز نیز همچون سهام عادی فاقد سررسید است.

به دارندگان این سهام سود پرداخت می‌شود. با توجه به اینکه پرداخت سود مستلزم سودده بودن شرکت است، از این رو شرکت پرداخت سود را تضمین نمی‌کند. به طور معمول به سهام ممتاز سود از پیش تعیین شده و ثابتی تعلق می‌گیرد.

بطور معمول سهام ممتاز فاقد حق رأی در مجمع عمومی است. به این معنی که دارندگان سهام ممتاز در زمان رای‌گیری برای انتخاب هیأت مدیره یا سایر امور مربوط به اداره شرکت، حق رأی ندارند.

مفهوم سی و نهم: کارگزار ناظر

با راه اندازی سامانه جدید معاملات، دارایی سهامداران در هر یک از نمادهای معاملاتی زیر نظر یک کارگزار قرار گرفت که به آن کارگزار ناظر گفته می‌شود و از آن پس سهامداران، دارایی سهام خود را در هر نماد معاملاتی صرفاً از طریق کارگزاری ناظر خود در آن نماد معاملاتی می‌توانند به فروش برسانند. هرچند سهامداران میتوانند با مراجعه به هریک از کارگزاران نسبت به خرید سهام اقدام نمایند.

ممکن است **دارایی سهامدار** در یک نماد معاملاتی زیر نظر یک کارگزار ناظر و در نماد معاملاتی دیگر زیر نظر کارگزار ناظر دیگری باشد. در زمان راه اندازی سامانه معاملاتی جدید، کارگزار ناظر بر اساس سوابق فعالیت سهامدار با کارگزاران مختلف در بورس اوراق بهادار تعیین گردید.

سهامداران برای آگاهی از **کارگزار ناظر** خود در هر نماد معاملاتی، در زمان راه اندازی سامانه معاملاتی جدید می‌توانند به یکی از روش‌های زیر اقدام نمایند:

مراجعه به بخش سرویس‌های الکترونیکی به سهامداران قسمت «مشاهده کارگزار ناظر» در سایت اینترنتی شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه به نشانی اینترنتی www.csdiran.com از تاریخ ۱۶/۰۹/۱۳۸۷.

سهامداران حقیقی با ارائه شماره ملی و سهامداران حقوقی با ارائه کد سهامداری به این سامانه، می‌توانند در هر یک از نمادهای معاملاتی که در آن سهام دارند، کارگزار ناظر خود را مشاهده نمایند.

سهامداران می‌توانند جهت تغییر کارگزار ناظر خود در یک یا چند سهم به یکی روش‌های زیر اقدام نمایند:

مراجعه حضوری به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه و ارائه اصل و تصویر شناسنامه و کارت ملی

تکمیل درخواست غیرحضوری و اخذ گواهی امضاء از دفاتر اسناد رسمی) فرم این درخواست از سایت شرکت سپرده‌گذاری به نشانی www.csdiran.com قابل دریافت است (و ارسال آن از طریق پست سفارشی آن به دفتر مرکزی شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه).

مراجعه به یکی از دفاتر کارگزاری که تمایل دارند در آن نماد معاملاتی به عنوان کارگزار ناظر فعالیت نمایند و تکمیل فرم تغییر ناظر بازار به همراه ارائه اصل برگه سهام ممهور به مهر کارگزاری قبلی.

مفهوم چهارم: ارزش دفتری سهام (Book Value)

برای هر دارایی شرکت سهامی در ترازنامه شرکت، عددی به عنوان ارزش آن دارایی ثبت شده است. این عدد همان ارزش دفتری دارایی است.

اساس تعیین ارزش دفتری سهام یک شرکت، ارزش دفتری دارایی‌های آن شرکت پس از کسر بدهی‌هایش است. به بیان دیگر بدهی‌های شرکت را از دارایی‌های آن کم می‌کنیم. سپس تعداد سهام ممتاز را از این عدد کسر نموده و بر تعداد سهام عادی منتشر شده از سوی شرکت، تقسیم می‌کنیم.

ارزش دفتری سهم = تعداد سهام منتشر شده ÷ (تعداد سهام ممتاز - بدهی‌ها - دارایی‌ها))

در زمان تاسیس شرکت سهامی، به طور معمول ارزش اسمی و ارزش دفتری سهام آن با هم برابرند، جز در مواردی که سهام به کسر یا به صرف فروخته شود. تفاوتی که بین ارزش اسمی و ارزش دفتری ایجاد می‌شود با گذشت زمان اتفاق می‌افتد و متأثر از عملکرد شرکت، عواملی از قبیل سود انباشته، اندوخته و امثالهم است.

چند نکته در خصوص ارزش دفتری سهم:

ارزش دفتری سهم بر پایه ارزش دارایی‌های ثبتي در ترازنامه است، ولي ارزش بازار سهم بر اساس آرزيايى سرمايه‌گذاران (خريداران و فروشندگان) از نحوه عمليات شركت و ارزش عرفي دارايي‌هاى آن است. بـتابراين به طور معمول ارزش دفتری سهم با ارزش بازار آن برابر نیست.

با توجه به [استهلاک](#) سالانه دارایی‌ها، ارزش دفتری نیز هر سال کاهش می‌یابد.

چنانچه شرکت منحل شده و یا ورشکسته شود، آنچه پس از از تسویه به سهامداران خواهد رسید، ارزش دفتری بروز رسانی شده سهم است.

مفهوم چهل و یکم: اوراق بهادار اسلامی یا صکوک (Sukuk)

صکوک جمع کلمه صک و به معنای اسناد است. این لغت در فارسی مترادف چک در نظر گرفته می‌شود.

ابزارهای مالی اسلامی یا همان صکوک، اوراق بهادار با ارزش مالی یکسان و قابل معامله در بازارهای مالی هستند. این اوراق بر پایه یکی از قراردادهای مورد تایید اسلامی طراحی شده و دارندگان آن به صورت مشاع مالک یک یا مجموعه‌ای از دارایی‌ها و منافع حاصل از آنها هستند.

صکوک ابزار نوینی است که در کشورهای اسلامی به جای اوراق قرضه به کار گرفته می‌شود این اوراق مبتنی بر دارایی با درآمد ثابت یا متغیر قابل معامله در بازار ثانویه و بر اساس اصول شریعت است. اوراق صکوک باید خود دارای ارزش بوده و نمی‌توانند بر اساس فعالیت‌های سفته بازی باشند.

نواع اوراق بهادار مالی اسلامی (صکوک) عبارتند از:

✓ اوراق [قرض الحسنه](#)

✓ اوراق وقفی

✓ اوراق [مراجعه](#)

✓ اوراق اجاره

✓ اوراق استصناع

✓ اوراق سلف

✓ اوراق منفعت

✓ اوراق مشارکت

✓اوراق مضاربه

✓اوراق مزارعه

✓اوراق مساقات

✓اوراق مشتقه

تامین مالی به معنای فراهم آوردن سرمایه برای یک پروژه یا هر نوع موسسه دولتی یا خصوصی است. یکی از انواع رایج تامین مالی، اوراق قرضه است که در کشورهای اسلامی دارای ممنوعیت است.

صکوک به عنوان ابزار جدید برای تامین مالی جایگزین مناسبی برای اوراق قرضه در نظر گرفته شد. صکوک نوعی دارایی مطمئن است که در زمره اوراق بهادار تضمینی و قابل معامله طبقه بندی می شود.

مفهوم چهل و دوم: نحوه انجام معاملات در بورس

انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران از طریق کارگزاران انجام می شود. این کارگزاران که در انجام معاملات نقش نماینده خریدار و یا فروشنده را ایفا می کنند، دارای مجوز کارگزاری از سازمان و عضو بورس هستند.

همه کارگزاران موظف به انجام وظایف خود در چارچوب قوانین و مقررات موجود هستند و سرمایه گذار می تواند برای معاملات اوراق بهادار کارگزار خود را با توجه به معیارهایی از قبیل انجام به موقع سفارش، دادوستد سهام با مناسب ترین قیمت و نحوه ارائه خدمات جانبی انتخاب نماید.

پس از دریافت سفارش خرید یا فروش، کارگزار سفارش های دریافتی را با حفظ نوبت وارد سامانه معاملات می کند.

اولویت بندی درخواست ها در صف تقاضای خرید (فروش) سهام ابتدا براساس قیمت های پیشنهادی خرید (فروش) صورت می گیرد و از بالاترین (پایین ترین) تا پایین ترین (بالاترین) قیمت اولویت بندی می شوند. به عبارت دیگر در صف تقاضای خرید (فروش) سهام، اولویت با سفارش هایی است که قیمت پیشنهادی بالاتری (پایین تری) دارند.

ر صورتی که قیمت های پیشنهادی خرید (فروش) در دو یا چند سفارش یکسان باشند صف تقاضا (عرضه) براساس زمان ورود سفارش خرید (فروش) به سامانه معاملات اولویت بندی می شود و سفارشی که زودتر از دیگر سفارش ها وارد سامانه معاملات شده باشد از اولویت برخوردار است.

در سامانه معاملات صف تقاضا و سفارش های خرید در مقابل صف عرضه یا سفارش های فروش قرار می گیرد و در صورتی که قیمت پیشنهادی خرید و قیمت پیشنهادی فروش برابر شوند، معامله به طور خودکار توسط سیستم رایانه ای انجام می شود و سفارش ها از صف عرضه و تقاضا حذف می شوند.

پایپای و تسویه معاملات توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و سه روز بعد از انجام معامله ($T + 3$) صورت می‌گیرد.

مفهوم چهل و سوم: مفهوم کف حمایتی و سقف مقاومتی

کف حمایتی سطحی از قیمت است که انتظار می‌رود قدرت نیروی تقاضا به اندازه‌ای باشد که از کاهش بیشتر قیمت‌ها جلوگیری نماید. به بیان ساده، حمایت جایی است که روند کاهش قیمت احتمالاً در آنجا متوقف می‌شود.

این سطح برای خریداران از جذابیت خاصی برخوردار است و با رسیدن قیمت به این سطح با افزایش تقاضا روبرو هستیم که این افزایش تقاضا موجب افزایش قیمت‌ها می‌شود. در واقع در این سطوح میزان تقاضا بر میزان عرضه فزونی یافته و بر آن غلبه می‌کند.

سقف مقاومتی سطحی از قیمت است که انتظار می‌رود قدرت نیروی عرضه به اندازه‌ای باشد که از افزایش بیشتر قیمت‌ها جلوگیری نماید. به بیان ساده مقاومت جایی است که روند افزایش قیمت احتمالاً در آنجا متوقف می‌شود.

این سطح برای فروشندگان از جذابیت خاصی برخوردار بوده و با رسیدن قیمت به این سطح معامله‌گرانی که قصد شناسایی سود دارند، عموماً اقدام به عرضه شدید می‌کنند.

در واقع در این سطوح میزان عرضه بر تقاضا افزایش یافته و همین امر موجب کاهش قیمت و چرخش موج صعودی می‌شود.

شناسایی سطوح حمایتی و مقاومتی یکی از مباحث مهم تحلیل تکنیکال است و بسیاری از معامله‌گران کوتاه مدتی، سیستم معاملاتی خود را بر این اساس (خرید در کف و فروش در سقف) طراحی می‌کنند.

مفهوم چهل و چهارم: پذیره نویسی

به فرآیند خرید اوراق بهادار از ناشر و یا نماینده او و پرداخت یا تعهد پرداخت وجه کامل آن طبق قرارداد، پذیره‌نویسی می‌گویند.

پذیره‌نویسی ممکن است به دو روش انجام پذیرد: تعهد پذیره‌نویسی و بهترین کوشش.

تعهد خرید سهام یا تعهد پذیره نویسی فرآیندی است که در آن بانک‌های سرمایه‌گذاری یا مؤسسات تأمین سرمایه که وظایفی چون پذیره نویسی سهام جدید، ضامن خرید سهام فروش نرفته، عامل یا مشاور عرضه سهام

بر عهده دارد، مبالغ مورد نیاز شرکت ها در فرآیند انتشار سهام را به نمایندگی از طرف شرکت یا دولت، از سرمایه گذاران جمع آوری می کند.

تعهد پذیرهنویسی را کارگزار پذیرهنویس یا معرف انجام می دهد. در این فرآیند کارگزار معرف، پس از بررسی سهام شرکت های متقاضی ورود به بازار بورس توسط کارشناسان خود، سهام را قیمت گذاری می کند و سپس ضمن معرفی شرکت برای عرضه اولیه، متعهد می شود که مابقی اوراق بهاداری که تا پایان دوره عرضه اولیه خریداری نشده است را خریداری کند.

کارگزار پذیرهنویس باید با ارائه وثیقه و شواهد دیگر به سازمان بورس، این اطمینان را ایجاد کرده باشد که می تواند به تعهدات پذیرهنویسی خود عمل نماید.

مزیت روش تعهد پذیرهنویسی به روش های رایج دیگر عرضه اولیه در بورس در این است که می تواند باعث جلوگیری از رفتارهای سفته بازانه در هفته های آغازین عرضه سهام شرکت ها در بورس شود و با پشتوانه کارشناسی های انجام شده کمک می کند سهام زودتر به قیمت واقعی خود در بازار برسد.

با این کار درصدگیری های رایج در بازار کمتر می شود و خطرپذیری سرمایه گذاری روی سهام شرکت های تازه وارد به بورس کاهش یابد.

روند عملی این کار به این صورت است که پس از آنکه ناشر درخواست انتشار اوراق را از راه تعهد پذیرهنویسی با شرکت تأمین سرمایه می دهد، مبلغی معادل ارزش کل اوراق مشارکت رهنی را از آن شرکت دریافت می کند و سپس شرکت تأمین سرمایه اوراق را به قیمت دلخواه خود منتشر خواهد کرد. تعهد پذیرهنویسی در بند ۲۹ ماده ۱ قانون بورس اوراق بهادار ایران ذکر شده است

در روش بهترین کوشش، شرکت تأمین سرمایه پس از دریافت درخواست شرکت متقاضی، اوراق مشارکت رهنی را قیمت گذاری می کند و به فروش می رساند، اما بر خلاف روش تعهد پذیرهنویسی ممکن است بخشی از اوراق به فروش نرسند.

مفهوم چهل و پنجم: افزایش سرمایه به روش تجدید ارزیابی دارایی ها

زمانی که قدرت خرید پول کشورها کم شده و تورم در آن ها افزایش می یابد، شاهد افزایش تغییرات در قیمت نسبی کالا و خدمات هستیم. این امر خصوصاً در زمان استفاده از سازوکار چند نرخي بودن ارز، سبب اختلاف شدید میان بهای تمام شده (ارزش تاریخی) دارایی های ثابت و سرمایه گذاری های بلند مدت با ارزش های جدید و جاری می شود.

ارزش‌های جاری در حقیقت نمایانگر واقعیت‌های اقتصادی هستند و این اختلاف ایجاد شده سبب خواهد شد تا اطلاعات موجود برای گرفتن تصمیم‌های اقتصادی، نارسا و غیرقابل توجیه شوند.

تجدید/ارزیابی دارایی‌ها یکی از روش‌هایی است که نقصان و نامربوط بودن اطلاعات را تا حدی رفع می‌کند. قیمتی که در تجدید ارزیابی برای ارزش ثبت شده یک دارایی تعیین می‌شود، مازاد تجدید ارزیابی نامیده می‌شود.

این مازاد محاسبه شده، به عنوان درآمد (عایدی) یا چیزی شبیه آن محسوب نمی‌شود. زیرا این روش (تجدید ارزیابی) فقط منتسب کردن ارزش‌های جدید به دارایی‌های موجود و اتفاقی است و مبنی بر ایجاد درآمد و یا عایدی نیست.

در این روش افزایش ارزش دفتری یک دارایی ثابت مشهود که به عنوان یک درآمد غیرعملیاتی تحقق نیافته از محل تجدید ارزیابی خواهد بود، به صورت مستقیم و با نام “مازاد تجدید ارزیابی” به ثبت می‌رسد. این “مازاد تجدید ارزیابی” به عنوان بخشی از حقوق صاحبان سرمایه در ترازنامه آمده و در صورت سود و زیان نیز ذکر می‌شود.

